

**INP
PAN**

Warszawa, ul. Nowy Świat 72 (Pałac Staszica); 25-26 września 2019 r.

STRESZCZENIA WYSTĄPIEŃ

25 WRZEŚNIA (ŚRODA) 2019 R.

I SESJA PANELOWA

Sala Lustrzana

I.1 Teoretyczne i metodologiczne zagadnienia kryminologii

Prowadząca sesję: **dr Dagmara Woźniakowska-Fajst**

11.45–
13.15

1. Wykorzystanie mediów społecznościowych przez organy ścigania. Kwestie metodologiczne – dr hab. Paweł Waszkiewicz

Spośród ponad dwóch miliardów aktywnych użytkowników najbardziej popularnego serwisu społecznościowego (facebook) 14 milionów to mieszkańcy Polski. Zgodnie z wynikami badań 79% spośród tych użytkowników korzysta z niego (loguje się) codziennie. Statystyczny użytkownik w 2017 roku spędzał ponad dwie godziny dziennie korzystając z różnych mediów społecznościowych. Wielu z nich traktuje go nie tylko jako platformę do komunikacji ze swoimi znajomymi i kreowania swojego wizerunku, ale także jako podstawowe źródło informacji o świecie. Rola mediów społecznościowych we współczesnym świecie jest olbrzymia. W ich świecie odbywa się szereg interakcji przeniesionych tam ze świata 'analogowego' a użytkownicy spędzają w nim coraz więcej czasu nie tylko kreując swój wizerunek i ulegając wpływowi innych użytkowników, ale również zacierają granicę pomiędzy obiema rzeczywistościami – cyfrową i analogową.

Organy ścigania mogą korzystać i w wielu przypadkach korzystają z mediów społecznościowych w celu realizacji swoich zadań. Sposoby takiego wykorzystania można podzielić na trzy podstawowe grupy: politykę informacyjną za pomocą mediów społecznościowych, pracę śledczą (głównie z wykorzystaniem metod OSINT czyli tzw. białego wywiadu) oraz wykorzystanie dowodowe materiałów pochodzących z takich mediów. To co pozostaje nieznane to skala faktycznego wykorzystania potencjału tkwiącego w mediach społecznościowych przez organy ścigania. Wrywkowe badania wskazują na to, że zarówno grupy przestępcze, jak i indywidualni sprawcy korzystają z takich mediów w dużo większym zakresie niż śledczy. Ponadto dominującą rolę mają najprawdopodobniej działania wykrywcze, przy marginalizacji potencjału informacyjnego i komunikacyjnego z użytkownikami-obywatelami tkwiącego w mediach społecznościowych.

W toku prezentacji przedstawione zostaną kwestie metodologiczne dotyczące badań wykorzystania mediów społecznościowych na przykładzie projektu pn. Media społecznościowe w pracy organów ścigania, który uzyskał finansowanie w ramach programu OPUS 16 Narodowego Centrum Nauki w maju 2019 r.

	2. <i>Badania typu self-report – szanse i wyzwania</i> – dr Dagmara Woźniakowska-Fajst Badania typu self-report, polegające na proszeniu respondentów za pomocą anonimowej ankiety audytoryjnej o ujawnienie swoich zachowań dewiacyjnych są jednym ze sposobów pozyskiwania wiadomości o przestępczości nieujawnionej. W Polsce prowadzone są od lat 60. XX w. na różnych grupach społecznych. Najczęściej są wykorzystywane do badania przestępczości i zachowań dewiacyjnych młodzieży. Niestety, najczęściej badania te są realizowana na małych próbach. Ostatnie duże badania tego typu miały miejsce ponad dwie dekady temu (w 1999 r w Krakowie zespół kryminologów krakowskich zbadał prawie 1.400 uczniów szkół ponadpodstawowych; na przełomie lat 2002/2003 Anna Kossowska przeprowadziła ogólnopolskie badania na próbie niemal 4.000 uczniów szkół ponadpodstawowych, a w latach 1997 oraz 2003 K. Ostrowska prowadziła badania nad agresywnymi zachowaniami uczniów również na próbie ogólnopolskiej (w roku 1997 próba wyniosła 2.567 uczniów, a w 2003 – 1.611). Niewątpliwie nadszedł czas na powtórzenie badań na nowym pokoleniu młodzieży. Badania pilotażowe prowadzone w Warszawie przyniosły informacje o współczesnej młodzieży stolicy, ale także pokazały wiele problemów logistycznych, związanych z organizacją i prowadzeniem tego typu badań. Stawiają one przez współczesnymi kryminologami pewne wyzwania, jeżeli chodzi o prowadzenie badań self-report na szerszą skalę. 3. <i>Ryzyko błędu w badaniach kryminologicznych</i> – dr Paulina Wiktorska W badaniach kryminologicznych ryzyko popełnienia błędu występuje na etapie konceptualizacji, operacjonalizacji, pomiaru i wnioskowania, a także opisu, czyli od początku do końca procesu badawczego. Ryzyko popełnienia błędu pojawia się już na etapie określenia problemu badawczego, co w konsekwencji może przełożyć się na brak trafności i rzetelności badania. Podstawowe błędy to: niedostateczna analiza literatury naukowej i danych zastanych, nietrafne ujęcie problemu, błędny plan badań, nieprawidłowo sformułowane hipotezy badawcze, niewłaściwy dobór próby, błędny wybór metody badawczej. Ryzyko popełnienia błędu istnieje również przy konstruowaniu narzędzia badawczego oraz jego zastosowaniu, czego najprostszym wyrazem jest tzw. „efekt ankietera”. Badania kryminologiczne to także dylematy etyczne oraz kryminalno-polityczne. Od czasów koncepcji nauki wolnej od wartościowania wykreowanej przez Maxa Webera skłaniającej się do realizacji postulatów neutralności wobec wartości i powstrzymywania się od oceniania badanej rzeczywistości, równocześnie rozwija się krytyka takiego podejścia, widoczna w sposób szczególny na gruncie rozważań prawnonormatywnych. W większości sprowadzają się one do wartościowania i oceny zachowań człowieka w celu stałego stwarzania systemu przypisywania odpowiedzialności, za ocenione jako negatywne zachowania, reakcji na nie i stworzenia modelu zapobiegania takim zachowaniom w przyszłości. 4. <i>Kryminologia a literatura piękna</i> – dr Anna Szuba-Boroń Przedmiotem wystąpienia będzie oblicze kryminologii w literaturze pięknej, a z drugiej strony możliwości poznawcze jakie daje kryminologii literatura piękna. Jak w wybranych utworach literatury pięknej rozumiane są fenomeny będące przedmiotem badań kryminologicznych, jaką wiedzę kryminologiczną prezentują autorzy powieści, na ile to, co piszą, koresponduje z ustaleniami nauki kryminologii? W jaki sposób literackie rozumienie ludzkiego doświadczenia uzupełnia wiedzę kryminologiczną? Jak wiedza kryminologiczna jest prezentowana w literaturze pięknej? Fenomeny kryminologii, takie jak przestępca, przestępstwo, przestępczość, fascynowały pisarzy na przestrzeni wieków, wielu pisarzy było prawnikami, lekarzami, psychologami, przestępcami. Jaki paradygmat kryminologii dominuje w literaturze pięknej? Przenikanie się przestrzeni kryminologii i kultury jest ciekawym badawczo przedmiotem analizy. W jaki sposób literatura uzupełnia, a także kształtuje wiedzę kryminologiczną? Interdyscyplinarny charakter kryminologii jako nauki opiera się na multidyscyplinarnych wyjaśnieniach dotyczących przestępczości, prób przekroczenia granic zorganizowanej wiedzy dyscyplinarnej.
11.45 – 13.15	Sala im. Kołłątaja 1.2 Przestępczość gospodarcza (1) Prowadząca sesję: dr Katarzyna Gutbier
	1. <i>Koncepcja przestępczości tzw. brudnych kołnierzyków na przykładzie krajowych spraw karnych osób osądzonych z art. 183 k.k.</i> – dr Piotr Chorbot Przestępczość tzw. brudnych kołnierzyków po raz pierwszy została opisana w 2010 r. przez V. Ruggiero i N. South’a. Zdaniem tych autorów jest to przestępczość związana z działalnością firm zaangażowanych w półlegalne (semi-legal) lub w całości nielegalne (wholly illegal) operacje sprzedaży odpadów, które mogą przyczynić się do

powstania szkód środowiskowych, katastrof środowiskowych lub zagrozić zdrowiu publicznemu. Niniejsza koncepcja jest kluczowa z perspektywy gospodarczych i ekonomicznych rozważań na temat tzw. przestępczości odpadowej. W ocenie autora związana jest ona również z funkcjonowaniem nielegalnych rynków, mając na uwadze, że ww. koncepcja brudnej przestępczości odnosi się do szarej strefy (pół-legalne działania) i nielegalnych (czarnych) rynków (w całości nielegalne działania). W ramach przeprowadzonych badań aktowych analizie poddano 18 spraw karnych, przy czym osądzono prawomocnie 23 sprawców. Wykonane badania pozwoliły na stworzenie charakterystyki sprawcy nielegalnego obrotu odpadami. W trakcie prezentacji pokazane zostałyby również motywy działania sprawców, jak również możliwości instytucjonalnego przeciwdziałania tej przestępczości.

2. Wyłudzenia środków z NFZ – aspekty kryminologiczne – dr Katarzyna Gutbier

Celem wystąpienia ma być próba zanalizowania zachowań dewiacyjnych polegających na wyłudzeniu środków finansowych z Narodowego Funduszu Zdrowia. Na wstępie zostanie scharakteryzowany NFZ jako instytucja państwowa pełniąca funkcję płatnika w krajowym systemie opieki zdrowotnej. Zostaną omówione podstawy prawne jej utworzenia i działania.

Następnie zostaną przedstawione różne zachowania przestępcze mające na celu otrzymanie nienależnych środków z NFZ. Przykładowo będzie to między innymi czyn poświadczenia nieprawdy w celu osiągnięcia korzyści majątkowej we wnioskach o rozliczenie rzekomo świadczonych usług medycznych, które faktycznie albo nie zostały wykonane albo po wykonaniu zostały opłacone przez pacjentów w ramach usług medycznych świadczonych prywatnie.

Kolejno zostaną omówione cechy sprawców tych przestępstw, obszarów medycznych występujących najczęściej, wielkości korzyści majątkowych jakie chciano uzyskać lub uzyskano oraz okoliczności popełniania tych czynów a także zastosowanych kwalifikacji prawnych.

Na koniec zostaną przedstawione działania podejmowane w celu zapobiegania i zwalczania tego rodzaju przestępczości. Będzie mowa między innymi o projekcie e-zdrowie, a w szczególności o jego modułach składowych: Internetowe Konto Pacjenta, e-recepta, e-skierowanie i ich wpływie na wykrywanie omawianych patologii.

3. Kryminologiczne aspekty przestępczości farmaceutycznej – diagnoza zjawiska i rozwiązania systemowe – dr Edyta Wiszniewska

Referat poświęcony problematyce przestępczości farmaceutycznej, która na skutek globalizacji rynku farmaceutycznego osiągnęła niepokojące rozmiary. Jako duże zagrożenie dla zdrowia publicznego stanowi wyzwanie dla teoretyków i praktyków. Próby ograniczenia tego zjawiska wymagają rzetelnej wiedzy o jego rozmiarach, przyczynach, a także przeanalizowania możliwości zapobiegania i metod zwalczania.

4. Przestępczość farmaceutyczna jako zagrożenie prawa karnego – mgr Paulina Musiałowska

Przestępczość farmaceutyczna przybiera każdego roku coraz większe rozmiary, nie tylko przyczyniając się do rosnących strat posiadaczy praw, ale przede wszystkim stanowiąc coraz większe zagrożenie dla zdrowia a nawet życia konsumentów. Proceder ten rozwija się w alarmującym tempie dzięki nowym trendom w obszarze produkcji i dystrybucji, które znacząco utrudniają walkę z tym zjawiskiem. Szczególnie wyraźne zmiany wprowadziło upowszechnienie się Internetu, który jest dziś jednym z najważniejszych kanałów dystrybucji produktów leczniczych, co podkreślają dane zgromadzone przez Światową Organizację Zdrowia wskazując, że 50 % dystrybuowanych leków za pośrednictwem Internetu jest sfałszowanych.

Celem wystąpienia będzie ukazanie, że obecne rozwiązania prawne nie tylko nie pomagają w walce z nielegalnym obrotem lekami, ale wyraźnie doprowadzają do jego rozwoju. Analizie zostaną poddane znamiona przestępstw z art. 124 i art. 124b ustawy Prawo Farmaceutyczne oraz regulacje Kodeksu Karnego, którymi posiłkują się organy ścigania w zwalczaniu niniejszego procederu. Analiza ta ma za zadanie ukazać, że polski model ma zdecydowanie ograniczoną przydatność w praktyce, co uniemożliwia skuteczne przeciwdziałanie nielegalnemu obrotowi leków, a wprowadzone regulacje są jedynie rezultatem konieczności implementowania unijnej dyrektywy.

5. Wizerunek sprawców przestępstw gospodarczych w zakładach karnych. Analiza pola semantycznego pojęcia „sprawcy przestępstw gospodarczych w zakładach karnych” („białe kołnierzyki”) w artykułach prasowych – mgr Kamil Jarzyński

Celem planowanego wystąpienia jest przedstawienie wyników badań opracowanych z zastosowaniem analizy pola semantycznego pojęcia „sprawcy przestępstw gospodarczych w zakładach karnych” („białe kołnierzyki”) w artykułach prasowych.

	Na podstawie wyników analizy semantycznej pragnę zwrócić uwagę na wizerunek skazanych przestępców gospodarczych, który wyłania się z przebadanych artykułów prasowych. Dzięki analizie możliwe stało się odtworzenie tego, w jaki sposób przedstawiana jest sylwetka sprawców przestępstw gospodarczych w zakładach karnych, z czym są kojarzeni, czemu są przeciwstawiani, a także, jakie działania podejmowane są wobec osadzonych i jakie działania podejmują oni sami. Zrekonstruowana definicja podmiotu pola semantycznego stawia skazanych przestępców gospodarczych w świetle niesprawiających problemów więźniów, którzy różnią się od współosadzonych dotychczasowym stylem i poziomem życia, a także kategoriami popełnionych przestępstw. Codziennność sprawców przestępstw gospodarczych w zakładach karnych sprowadza się do przetrwania i przyjęcia biernej postawy wobec otaczającej ich rzeczywistości. Analiza dowiodła ponadto, że są wystarczająco szanowani w środowisku osadzonych więźniów oraz ze względu na swoje zachowanie doceniani przez funkcjonariuszy. Przeprowadzone badania stanowią element przygotowań realizacji projektu pracy doktorskiej: "Skazani na karę pozbawienia wolności sprawcy przestępstw gospodarczych i finansowych w procesie adaptacji do warunków więziennych".
11.45 – 13.15	Sala im. Staszica <i>1.3 Nieletni – przestępczość i resocjalizacja</i> Prowadząca sesję: dr Justyna Włodarczyk-Madejska
	1. Triada wartości - cele - plany nieletnich w ujęciu socjodemograficznych predyktorów – dr Paweł Kozłowski W wystąpieniu chciałbym zaprezentować wyniki badań prowadzonych wśród nieletnich dziewcząt i chłopców, wobec których prowadzone było sądowe postępowanie wykonawcze w zakresie środków wychowawczych: nadzoru kuratora sądowego, umieszczenia w MOW, a także środka poprawczego w postaci skierowania do zakładu poprawczego. Kolejne dwie grupy poddane badaniom stanowiły dziewczęta i chłopcy zagrożone demoralizacją i przebywające w MOS oraz osoby z grupy kontrolnej - uczniowie szkoły publicznej. Wystąpienie zostanie uprzedzone analizą i syntezą dotyczącą nieostrości definicji i pojęć związanych z "nieletniością" oraz paradygmatów z których one się wywodzą. Zakończenie będzie opatrzone w konkluzje empiryczne oraz propozycje zaleceń aplikacyjnych. 2. Zasoby społeczne i osobowościowe a adaptacyjne i nieadaptacyjne strategie radzenia sobie ze stresem w grupie nieletnich – dr Karol Konaszewski CEL: Celem prezentowanych badań była analiza znaczenia zasobów osobowościowych i społecznych w kształtowaniu tendencji do korzystania z adaptacyjnych i nieadaptacyjnych strategii radzenia sobie ze stresem w grupie osób nieletnich. METODA: W badaniach wykorzystano Skalę Prężności (RS-14), Kwestionariusz Orientacji Życiowej (SOC-13), Kwestionariusz Radzenia Sobie ze Stresem (CISS) oraz Skale Poczucia Wsparcia Rodzinnego. Zastosowano modelowanie równań strukturalnych w celu weryfikacji postawionych hipotez. W badaniu uczestniczyło 468 nieletnich, 55 % chłopców (N= 258) i 45 % dziewcząt (N= 210) w wieku od 13 do 18 lat (M = 15.85; SD= 1.25), którzy zostali skierowani do ośrodków kuratorskich i młodzieżowych ośrodków wychowawczych na terenie całej Polski. WYNIKI: Poczucie wsparcia rodzinnego pozytywnie łączyło się z strategią adaptacyjną, co oznacza, że im w większym stopniu badana młodzież otrzymywała ze strony członków rodziny wsparcie emocjonalne i instrumentalne, tym bardziej była skłonna do przekształcania sytuacji z problemowej na zadaniową i wypracowywania różnych rozwiązań sytuacji problemowej. Odczuwane wsparcie rodzinne miało nie tylko wpływ bezpośredni na nasilenie adaptacyjnych i dezadaptacyjnych strategii, ale także oddziaływało na radzenie sobie za pośrednictwem zasobów osobowościowych. Oba typy uwzględnionych typów zasobów osobistych istotnie i pozytywnie łączyły się ze nasileniem strategii adaptacyjnej. Prężność okazała się najsilniejszym predyktorem strategii adaptacyjnej. Tym samym, zrównoważona perspektywa, poczucie sensowności, wytrwałość, świadomości własnych ograniczeń oraz rozpoznanie własnej drogi i akceptacja własnego życia sprzyja adaptacyjnemu radzeniu sobie. Poczucie koherencji sprzyjało planowaniu, pozytywnej reinterpretacji sytuacji, aktywnemu podejmowaniu działań skoncentrowanych na problemie i jednocześnie obniżało skłonność do uwalniania emocji i samoobwiniania. DYSKUSJA: Nauka radzenia sobie z sytuacjami stresującymi to część procesu resocjalizacji, dzięki któremu młodzież uczy się poznawać swoje mocne strony oraz zasoby i staje się przez to bardziej odporny na sytuacje trudne. Umiejętność przewidywania stresu, poznawania swoich zasobów czy rozpoznania umiejętności, które pomagają w radzeniu sobie pozwolą na aktywne i konstruktywne funkcjonowanie społeczne. Uzyskane wyniki wskazują także wiaż się na potrzebą stosowania rozwiązań

	alternatywnych dla środków izolacyjnych. Programy edukacyjno-resocjalizacyjne, które zapewniają młodzieży nieprzystosowanej społecznie wsparcie ich rodzin mogą być realizowane tylko w bezpośrednim i trwałym kontakcie ze środowiskiem rodzinnym. 3. Wykonywanie środków orzeczonych wobec nieletnich w opinii wychowawców młodzieżowych ośrodków wychowawczych i zakładów poprawczych – dr Justyna Włodarczyk-Madejska Celem mojego wystąpienia jest omówienie etapu wykonywania środków orzeczonych wobec nieletnich z perspektywy wychowawców. Zakres wystąpienia ograniczam jedynie do środków o charakterze izolacyjnym, a zatem umieszczenia w młodzieżowym ośrodku wychowawczym lub w zakładzie poprawczym. Opinię w tym zakresie udało mi się poznać w trakcie badania przeprowadzonego w Zakładzie Kryminologii Instytutu Nauk Prawnych PAN w 2018 r. Badaniem objęłam 40 wylosowanych placówek, w tym 30 młodzieżowych ośrodków wychowawczych i 10 zakładów poprawczych. W każdej z nich przeprowadziłam jeden wywiad. Swoje wystąpienie chciałabym podzielić na trzy części. W każdej postaram się odpowiedzieć na trzy postawione pytania badawcze, w tym: 1) z jaką młodzieżą pracuje badana grupa respondentów, 2) jakie działania resocjalizacyjne są podejmowane wobec wychowanków placówek izolacyjnych i jak działania te oceniają sami wychowawcy, 3) z jakimi trudnościami zmagają się w pracy wychowawcy placówek izolacyjnych oraz które z tych problemów uznają za najbardziej uciążliwe. Opinia wychowawców placówek izolacyjnych jest ważna z kilku powodów. Po pierwsze, w ostatnich latach mamy do czynienia ze zmieniającą się polityką orzeczniczą sądów, której efektem jest wyludnianie się zakładów poprawczych i zamykanie (lub obawa zamknięcia) niektórych z nich tudzież propozycja przekształcenia zakładów poprawczych w ośrodki wychowawczo-adaptacyjne. Po drugie, praca wychowawców placówek izolacyjnych już w badaniach z lat 80. była uznawana za trudną – żmudną i długotrwałą, ale zmierzającą do osiągnięcia zmian w osobowości i zachowaniu nieletniego. Dzięki poznaniu aktualnej opinii możliwe jest przeprowadzenie pewnych analiz porównawczych. Przeprowadzone badanie pozwala bowiem zauważyć, że charakter pracy wychowawcy w placówkach izolacyjnych dla nieletnich zmienił się. Obecnie wydaje się ona trudniejsza, a to głównie z tego względu, że zmienili się wychowankowie. Dzisiejsi są postrzegani przez wychowawców jako bardziej aroganccy i roszczeniowi niż ci sprzed 10 lat. Po trzecie natomiast należy przyjąć, że praca podejmowana na etapie wykonywania środka ma znaczenie dla efektywności orzekanego przez sąd środka. Stąd wysłuchanie osób bezpośrednio w nią zaangażowanych – zarówno wystawianej oceny co do stanu aktualnego, ale i propozycje wprowadzenia zmian, należy uznać za niezwykle ważny element modelu postępowania z nieletnimi w Polsce.
11.45 – 13.15	Sala Multimedialna I.4 Przestępstwa motywowane uprzedzeniami Prowadzący sesję: dr Maciej Duda
	1. Przestępczość przeciwko zabytkom jako przejaw mowy nienawiści – mgr Witold Górny Nie stanowi nadużycia stwierdzenie, iż w analizach kryminologicznych dokonywanych przez polskich badaczy, przestępstwa przeciwko zabytkom bywają marginalizowane. W ostatnim czasie ten niekorzystny obrót wypadków, zdaje się jednak zmieniać. Sytuacja Polski, jako kraju o szczególnej – ze względu na położenie geograficzne w centrum Europy - podatności na kradzieże zabytków, ich przemyt i paserstwo, wydaje się w pełnej rozciągłości uzasadniać intensyfikację działań naukowców oraz organów ścigania w omawianej przestrzeni. Jeszcze bardziej niedocenianymi, niż „klasyczne” przestępstwa przeciwko zabytkom, typami czynów zabronionych są skierowane przeciwko dobrom kultury akty agresji lub bezmyślności, dające się opisać wspólnym pojęciem niszczenia zabytków. Dokonywane przeciwko zabytkom różnej wartości akty wandalizmu stanowią nieopisane zagrożenie dla stanu zachowania dziedzictwa kulturowego Polski. Skuteczne przeciwdziałanie temu procederowi wymaga jednak uprzedniej definicji tego zjawiska oraz jego typizacji. Wśród przyczyn popełniania przestępstwa wandalizmu zabytków na szczególną uwagę zasługują akty agresji mające podłoże polityczne, religijne, narodowe lub etniczne. Przestępstwo niszczenia zabytków stanowi więc specyficzny – nieoczywisty, acz bardzo dotkliwy przejaw zjawiska „mowy nienawiści”. Istotne znaczenie kryminologiczne tego typu aktów wynika z co najmniej dwóch powodów. Pierwszym jest trudna do oszacowania, niemniej często bardzo wysoka, a przede wszystkim nieodwracalna

strata dla dziedzictwa kulturowego, jaka powstaje wskutek dokonywania tego typu czynów. Drugim jest natomiast „skuteczność” dotkliwości, jaką osoby dopuszczające się takich czynów zadają znenawidzonym przez siebie grupom.

2. *Przestępstwa z nienawiści w Polsce, Czechach i Słowacji – aspekty prawne, kryminologiczne i wiktymologiczne* – dr Maciej Duda

Przedmiotem opracowania jest problematyka przestępstw z nienawiści czyli czynów popełnianych z motywacji dyskryminacyjnej na tle narodowościowym, etnicznym, rasowym, wyznaniowym lub z powodu bezwyznaniowości. Celem referatu jest komparatystyczne zaprezentowanie zarówno zjawiska przestępstw z nienawiści jak i zasad odpowiedzialności karnej za tego typu czyny w Polsce, Czechach i Słowacji. Uzasadnieniem wyboru tego tematu jest fakt, iż autor referatu obronił pracę doktorską nt. przestępstw z nienawiści w Polsce, a ponadto odbył staże naukowe na Uniwersytecie Palackiego w Ołomuńcu (Czechy) oraz Uniwersytecie Mateja Bela w Bańskiej Bystrzycy (Słowacja), podczas których zrealizował badania prawnoporównawcze, a ponadto przeprowadził badania terenowe na osiedlu Lunik IX w Koszycach (Słowacja) – największym romskim getcie na świecie. W wystąpieniu zaprezentowane zostaną zasady penalizacji przestępstw z nienawiści w polskim, czeskim i słowackim prawie karnym. Porównana zostanie skala, dynamika i struktura zjawiska w omawianych państwach na podstawie statystyk kryminalnych. Przeanalizowana zostanie etiologia tej kategorii czynów w świetle wybranych teorii kryminologicznych. Omówione zostaną również formy objawowe przestępczości ekstremistycznej ze wskazaniem odmienności w poszczególnych analizowanych państwach. Zasygnalizowana zostanie także perspektywa wiktymologiczna przestępstw ekstremistycznych. Czyny tej kategorii są bowiem bardzo silnie wiktymizujące oraz powodować mogą wiktymizację wtórną oraz pośrednią. W literaturze kryminologicznej postuluje się wyodrębnienie przestępstw z nienawiści (trestné činy z nenávisťou) jako oddzielnej kategorii kryminologicznej wpisującej się w szerszą grupę przestępstw kryminalnych. W omawianych państwach stanowią one niewielki bo ok. 0,1% odsetek ogółu przestępstw lecz są to czyny o znacznym oddziaływaniu społecznym, medialnym oddźwięku, a zarazem będące odbiciem szerszych problemów i patologii społecznych. Ekstremizm to jedno z najszybciej eskalujących i społecznie niebezpiecznych zjawisk kryminalnych w omawianych państwach. Katalizatorem jego dynamicznego wzrostu są przed wszystkim zachodzące współcześnie w Europie zjawiska społeczne, gospodarcze i polityczne, w szczególności migracje międzykulturowe skutkujące występowaniem tzw. konfliktu kultur. W związku z powyższym zadaniem kryminologii jest zdefiniowanie tego zjawiska, scharakteryzowanie jego form objawowych oraz zaproponowanie skutecznych metod przeciwdziałania.

3. *Wilk w owczej skórze – wpływ internetowego hejtu na samobójstwa* – Alicja Szemlej

Wg statystyk policyjnych z każdym rokiem zwiększa się ilość osób usiłujących popełnić samobójstwo. W Polsce tylko w samym 2018 roku 11 167 osób targnęło się na własne życie. W ponad 4 700 przypadkach motyw nie został ustalony.

Wraz ze wzrostem liczby samobójstw w Polsce i rozwojem cyfrowym, zwiększa się również liczba osób stosujących i doświadczających hejtu w Internecie. Wg Global Dignity Poland 20% osób przyznaje się do stosowania hejtu, a 43% wskazuje, że padło ofiarą takiego zachowania w Internecie. Jednak już w badaniu przeprowadzonym przez M. Czaplicką, do stosowania hejtu w Internecie przyznało się aż 68 % badanych. Ponad 70 % respondentów wskazuje, że nadmierny hejt może doprowadzić nawet do samobójstwa.

Celem wystąpienia jest przedstawienie wyników badań prowadzonych na terenie Polski przez różne ośrodki badawcze w zakresie zjawiska hejtingu oraz ukazanie wpływu hejtu na występowanie szeroko rozumianych zachowań suicydalnych, takich jak samouszkodzenia, czy próby samobójcze. Omówione zostaną przypadki samobójstw, których powodem był internetowy hejt. Przedstawione zostaną m.in.: zasady działania internetowego hejtu, metody stosowane przez hejterów, sposoby radzenia sobie z hejtem, a także metody zapobiegania samobójstwom powodowanym hejtem.

4. *Pomoc i przeciwdziałanie wiktymizacji wtórnej osób żyjących z HIV i AIDS* – Anna Malinowska

Żyjąc w XXI wieku, zwanym często „dobą informacją”, wydawać by się mogło, że o otaczającym nas świecie wiemy (albo bardzo chcemy wiedzieć) wszystko. Tymczasem, mimo, iż pewne zjawiska towarzyszą nam już od lat, a poziom ogólnodostępnej wiedzy na ich temat ogromnie wzrósł w ciągu ostatnich czterech dekad, wiele przemawia za tym, że poziom ogólnej świadomości społecznej współczesnych nam problemów, w pewnych sferach stoi jakby w miejscu.

Tak właśnie jest w przypadku problematyki HIV i AIDS – wiele osób nie potrafi wskazać różnicy między nimi, nie zna także dróg zakażenia i nie wie, czy (a jeśli tak, to w jaki sposób) „można z tym jakoś żyć”. Prowadzi to często do sytuacji, kiedy to osoby żyjące z HIV i AIDS stają się niejako wykluczone ze społeczeństwa, stygmatyzowane

	przez nie i w ten sposób wtórnie wiktyimizowane. Bywa również i tak, że zamiast stawać się ofiarą, wolą „przybrać rolę kata” i z braku innych perspektyw – wstępują na ścieżkę przestępczą. Niniejsze wystąpienie ma na celu przedstawienie poziomu wiedzy społeczeństwa w przedmiotowym zakresie oraz sytuacji osób żyjących z HIV i AIDS zarówno dzisiaj, jak i 40 lat temu. Stanowi ono także próbę sformułowania odpowiedzi na następujące pytania: Jaka jest motywacja sprawców przestępstw (tych żyjących z HIV i AIDS)? Co chcą w ten sposób osiągnąć? Czy osobom żyjącym z HIV i AIDS można jakoś pomóc? Czy skutecznie? A jeśli tak, to w jaki sposób? Jak przeciwdziałać ich wtórnej wiktyimizacji? Jakie podmioty odpowiadają za świadczenie pomocy materialnej i inne formy działania na rzecz osób żyjących z HIV i AIDS? Jakie są rezultaty ich działań? Wystąpienie to ma również na celu skłonienie uczestników Kongresu Kryminologicznego do refleksji nad tym, czy HIV i AIDS wciąż stanowią dla nas zagrożenie, a jeśli tak, to na ile jest ono poważne.
11.45 – 13.15	Sala nr 273 <i>I.5 Kryminologia wobec osób z zaburzeniami psychicznymi</i> Prowadząca sesję: prof. dr hab. Beata Pastwa-Wojciechowska
	1. „Tylko” stosujemy czy „aż” tworzymy prawo? O praktycznych problemach związanych ze stosowaniem ustawy o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób – dr Agnieszka Gutkowska Ustawa z dnia 22 listopada 2013 o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób obowiązuje już ponad 5 lat, jednak kolejne sprawy rozstrzygane na podstawie tego aktu prawnego wciąż generują kolejne ważne pytania i praktyczne wątpliwości związane bądź to z interpretacją poszczególnych przepisów bądź z brakiem odpowiednich przepisów w ustawie. Wydaje się, że coraz bardziej uprawnione jest stwierdzenie, że sądy orzekające na jej podstawie dokonują nie tyle wykładni przepisów, co wypełniają treścią luki których nie dostrzegł ustawodawca, a więc de facto zmuszone są tworzyć prawo zamiast je interpretować. Na potwierdzenie tej tezy w wystąpieniu zostaną przedstawione wybrane problemy związane ze stosowaniem ustawy, na które autorka natrafiła podczas badań empirycznych w postaci analizy akt sądowych spraw prowadzonych na podstawie ustawy, a także wywiadów z osobami umieszczonymi w Krajowym Ośrodku Zapobiegania Zachowaniom Dysocjalnym oraz funkcjonariuszami Służby Więziennej, których wnioski (oraz dołączone do nich opinie) inicjują postępowanie o zastosowanie środków, o których mowa w ustawie. Problematyka wystąpienia obejmie wybrane zagadnienia praktyczne, jak dotąd rzadko (lub wcale) pojawiające się w dyskursie publicznym, zarówno materialne (takie jak np. rozumienie pojęcia przemocy, o której mowa w art. 1 ustawy), jak i proceduralne (np. rozumienie pojęcia pełnomocnika, o którym mowa w art. 29). Część wystąpienia zostanie także poświęcona analizie bardzo często zmieniających się regulaminów pobytu w ośrodku, które w praktyce – zupełnie błędnie – są jedyną podstawą regulacji uprawnień i obowiązków osób umieszczonych w KOZZD w Gostyninie. Na koniec zostaną pokrótce omówione wnioski z pierwszych sądowych rozstrzygnięć w sprawach o zadośćuczynienie, o które występują osoby umieszczone w KOZZD w Gostyninie. 2. Pomiędzy altruizmem a zbrodnią (nie)doskonałą, czyli od empatii do psychopatii – prof. dr hab. Beata Pastwa-Wojciechowska, dr hab. Maria Kaźmierczak, prof. UG Pojęcie psychopatii ze względu na swoją wieloznaczność i różnorodność ujmowania w literaturze psychiatryczno-psychologicznej stało się jednym z najbardziej kontrowersyjnych oraz przedmiotem wielu badań naukowych i klinicznych. Trudno bowiem nie zauważyć, iż pojęcie psychopatii jest przede wszystkim synonimem zbrodni, zwłaszcza tych szczególnie okrutnych i wynaturzonych. Taki też jest dominujący nurt badań mający z jednej strony opisać sposób funkcjonowania osób naruszających normy prawne, z drugiej zaś wskazać mechanizmy, które pozwalają wyjaśnić dlaczego w pewnych warunkach te niekorzystne cechy mogą decydować o skuteczności działania. Dlatego też zaczęto koncentrować się na zagadnieniu mechanizmów kompensacyjnych równoważących niekorzystne cechy psychopatii poprzez wykorzystywanie skutecznych strategii życiowych nastawionych na manipulowanie i wykorzystywanie innych ludzi. Z tej racji teoretycy i klinicyści zaczęli analizować pojęcie psychopatii najpierw w kontekście aleksytymii chcąc wyjaśnić zubożenie emocjonalne psychopatów, a następnie zwrócono się ku pojęciu empatii.

	Psychologia od dawna interesuje się zagadnieniem empatii wskazując na jej podstawowe znaczenie dla tworzenia i utrzymywania relacji społecznych, zwłaszcza o większym stopniu bliskości. Rozwój empatii wiązany jest z rozwojem moralnym, a zatem z zachowaniami szczególnie cenionymi w życiu społecznym. Co ważne, empatia jest doceniana jako predyktor niesienia pomocy innym, a nawet jako źródło zachowań altruistycznych. Uwzględnia się ją również w programach mających na celu zmniejszenie przemocy w relacjach. Co ciekawe, uwzględniając rozumienie empatii jako konstruktu wielowymiarowego, łączącego emocjonalne i poznawcze aspekty bada się relacje pomiędzy psychopatią a zachowaniami agresywnymi i przemocowymi, próbując poznać i wyjaśnić mechanizmy psychologiczne, jakie zostają uruchomione pomiędzy sprawcą a ofiarą. Powstaje więc pytanie o to, czy psychopatia wiąże się z deficytami empatii globalnie czy jedynie w ramach określonych jej wymiarów. Kolejni badacze pytają o to, czy psychopaci potrafią współodczuwać, czy są skłonni do przyjmowania cudzej perspektywy, a jeśli tak, to do jakich celów wykorzystują zdobytą w ten sposób wiedzę. Na te i inne pytania autorki wystąpienia postarają się udzielić odpowiedzi. 3. Kryminologia biopsychospołeczna – istota łączenia nauk o człowieku na potrzeby współczesnej kryminologii– mgr Aleksandra Lewandowska „Natura czy kultura” to dylemat istniejący od długiego czasu w wielu dyscyplinach naukowych, także w kryminologii. W ostatnim czasie można zauważyć silną tendencję do włączania badań nad naturą człowieka w obszar zainteresowania kryminologów. Już w XIX wieku podejmowano próby wyjaśniania przestępczości za pomocą teorii biologicznych. Wówczas włoski psychiatra i kryminolog, C. Lombroso budował swoje teorie na związkach pomiędzy psychiką a fizjonomią człowieka. Dziś można przypuszczać, że Lombroso dążył do udowodnienia, że nieprawidłowości w fizycznym wyglądzie czaszki mogą przekładać się na anomalie fizjologicznego funkcjonowania mózgu i układu nerwowego, a w konsekwencji na zachowania odbiegające od ogólnie przyjętych norm w społeczeństwie. Gdyby C. Lombroso w swoich czasach dysponował taką technologią, jaka dostępna jest dziś, zapewne spełniłby swoje naukowe dążenia. Współczesne badania z zakresu neuropsychologii wskazują na silną zależność między neurofizjologią człowieka i funkcjonowania organizmu, a zachowaniem. Rezultaty tych badań zainspirowały naukowców do przeniesienia tego na kanwę kryminologii i podjęcia próby wyjaśnienia zachowań przestępczych, posługując się podobnymi narzędziami. Mając na względzie wpływ środowiska na zachowanie człowieka oraz badania potwierdzające korelacje neuropsychospołeczne, dokonuje się próby powiązania teorii biologicznych, psychologicznych i socjologicznych w celu odpowiedzi na XIX-wieczne pytanie lombroziańskie – dlaczego jedni ludzie popełniają przestępstwa, a inni nie? Celem niniejszego wystąpienia jest przedstawienie istoty łączenia nauk biologicznych, psychologicznych i socjologicznych w kryminologii w myśl słów profesora Adriana Raine’a: „Takie badania są potrzebne, ponieważ mogą dostarczyć wielu niezbędnych informacji o etiologii zachowań agresywnych i dać potencjalne wskazówki do kształtowania działań interwencyjnych. Badania dotyczące czynników ryzyka mogłyby również posłużyć do przewidywania przyszłej przestępczości. Można je również wykorzystać w sądzie do udokumentowania okoliczności łagodzących. [...] Połączenie interwencji biologicznych z interwencjami psychologicznymi i społecznymi jest w stanie pomóc w opracowaniu programów, które będą bardziej skuteczne w ograniczaniu przestępczości i przemocy w społeczeństwie, zwłaszcza jeśli interwencje te będą stosowane odpowiednio wcześniej i przede wszystkim – jeśli będą oparte na dowodach”.
II SESJA PANELOWA	
14.15 – 15.45	Sala Lustrzana II.1 Przestępczość a społeczności lokalne Prowadzący sesję: dr hab. Wojciech Dadak
	1. Zjawisko samosądu z perspektywy kryminologicznej – dr hab. Piotr Chlebowicz Wystąpienie ma stanowić próbę udzielenia odpowiedzi na pytanie czym jest samosąd, czym różni się on od podobnych zjawisk np. linczu. Inspiracją do podjęcia tego tematu był samosąd we Włodowie w 2005 r. Wskazane zagadnienia będą omawiane z perspektywy nauk kryminologicznych. 2. Wpływ instytucji zamkniętej na społeczność lokalną na przykładzie Gostynina i Sztumu – Paulina Sidor W ostatnim czasie niezwykle często podnosi się temat pacjentów Krajowego Ośrodka Zapobiegania Zachowaniom Dysocjalnym (dalej zwanego Ośrodkiem). W mniejszym stopniu, ale porusza się także kwestię zatrudnionego tam personelu, niewiele jednak mówi się o wpływie, jaki Ośrodek wywiera na mieszkańców Gostynina. Warto zwrócić

uwagę, że od kilku lat Gostynin jest jednym z najszerzej komentowanych publicznie miast w Polsce, nieustannie pojawia się w przekazach medialnych i to jedynie w kontekście znajdującego się tam Ośrodka. Przy tym należy zauważyć, że przekazy te koncentrują się wokół zła, najgroźniejszych przestępców, określanych mianem bestii. Można więc przypuszczać, że funkcjonowanie Ośrodka wpływa nie tylko na życie znajdujących się w nim pacjentów i personelu, ale także na życie okolicznej społeczności lokalnej. Wystąpienie będzie podsumowaniem wyników badań ankietowych zrealizowanych w Gostyninie (siedziba Ośrodka) i Sztumie (miejscowość porównawcza, w której znajduje się jeden z największych zakładów karnych w Polsce).

Badania zostały przeprowadzone na przełomie kwietnia i maja bieżącego roku, objęły 202 respondentów. Mieszkańców pytano o poczucie bezpieczeństwa i ewentualny wpływ instytucji na ten aspekt życia, pytano także o wiedzę osób badanych na temat instytucji i o źródła tej wiedzy. Kolejną ważną kategorią pytań był ewentualny wpływ instytucji na opinie o danej miejscowości oraz na jej rozwój ekonomiczny i kulturowy (w tym na finansowy status respondenta). Głównym celem badań było więc zwrócenie uwagi na wpływ na codzienne życie ludzi, instytucji, która znajduje się w ich mieście i porównanie oddziaływania dwóch, odmiennych placówek. Wydaje się, że jest to temat istotny społecznie i warty dyskusji, szczególnie, że wyniki przeprowadzonych badań wskazują na interesujące różnice pomiędzy obiema miejscowościami.

3. *Przestrzeń ma znaczenie. Środowiskowe zagrożenia bezpieczeństwa w przestrzeni Starych Bałut w Łodzi – dr hab. Stanisław Mordwa, prof. UŁ*

Przestępczość, gangi, Ślepy Maks to nadal żywe stereotypy i synonimy związane Bałutami. Ten niechlubny wizerunek Bałut kojarzony jest z tym miejscem, zanim jeszcze stało się ono częścią Łodzi. Było to dawniej miejsce naznaczone wysokim poziomem przestępczości – jest takie i dzisiaj (zgodnie ze statystykami policyjnymi). Na szczęście mieszkańcy dobrze percypują utrzymujące się tutaj zagrożenie. Ich poczucie bezpieczeństwa jest niskie. W referacie przedstawione zostaną wyniki dokonanej waloryzacji przestrzeni Starych Bałut (wspólnie z mgr Patrycją Laskowską, analitykiem GIS) pod kątem identyfikacji zagrożeń jakie tkwią w tutejszym zagospodarowaniu przestrzennym. Zgodnie z metodologią B. Czarneckiego wskazane zostaną miejsca oznaczone jako generatory okazji, miejsca ułatwiające przestępstwa i struktury ograniczające obronę. Nałożenie warstw tematycznych ze zidentyfikowanymi środowiskowymi zagrożeniami bezpieczeństwa oraz z warstwą zlokalizowanych zarejestrowanych przestępstw doprowadza do wniosku, że koncentrują się one w tych samych przestrzeniach Starych Bałut.

4. *Przestępczość w miastach metropolitalnych. Rozmiary, nasilenie, tendencje zmian – dr hab. Wojciech Dadak*

Referat poświęcony jest problematyce przestępczości pospolitej (kryminalnej) w wybranych miastach typu metropolitalnego w Polsce w okresie II fali spadku rozmiarów przestępczości w Polsce (lata 2012-2018). Analizą objętych zostało sześć miast spełniających przyjęte w urbanistyce i koncepcjach ładu przestrzennego warunki, które powinna spełniać metropolia (liczą ponad 500 tys. mieszkańców, studiuje w nich ponad 50 tys. studentów oraz stanowią istotny węzeł komunikacyjny). Każde z nich funkcjonuje jako znaczący ośrodek akademicki oraz koncentruje bardzo duży ruch turystyczny.

Przedmiotem analizy będą dane na temat przestępstw stwierdzonych oraz wykrytych dotyczące najczęściej popełnianych przestępstw pospolitych (kradzieże, kradzieże z włamaniem, przestępstwa rozbójnicze, bójki i pobicia oraz uszczerbek na zdrowiu). Prócz nich analiza obejmie odnośne dane na temat zabójstw. Rozmiary przestępczości obejmującej wskazane rodzaje przestępstw w wysokim stopniu wpływają na poczucie bezpieczeństwa, a jednocześnie stanowią największe wyzwanie dla policji z punktu widzenia efektywności działań tej służby.

Główny nurt analizy będzie się opierał na opracowanych danych na temat nasilenia przestępczości w obrębie wskazanych rodzajów czynów, co daje możliwości dokonywania porównań zarówno między poszczególnymi metropoliami, jak i ukazania dynamiki zmian w oparciu o wystandaryzowane mierniki oraz poszukiwania ich przyczyn. Tłem dla rozważań będą rozmiary, nasilenie i dynamika przestępczości w Polsce. Natomiast swego rodzaju kontrapunktem będzie analiza przestępczości w wybranych metropoliach Europy Zachodniej i Środkowej.

14.15 – 15.45	Sala im. Kołłątaja II.2 Przestępca uwięziony Prowadząca sesję: dr Maria Niełaczn
	1. <i>Odbywanie kary pozbawienia wolności przez osoby w ciężkim stanie zdrowia lub z demencją starczą</i> – dr Ewa Dawidziuk W 2019 r. przedstawiciele Rzecznika Praw Obywatelskich badali sytuację osób w stanie paliatywnym, chorych na nowotwór, jak również takich skazanych, którzy ze względu na demencję wymagają oddziaływań pielęgnacyjnych, zmiany pieluchy, a przebywają w oddziałach terapeutycznych. Zbadanie konkretnych przypadków osób na miejscu w jednostkach penitencjarnych pozwoliło na sformułowanie wniosków. Opis tych przypadków, konkluzje, mogą stać się przedmiotem zainteresowania uczestników Kongresu. 2. <i>Sankcje dyscyplinarne wobec osób pozbawionych wolności</i> – dr hab. Małgorzata Szwejkowska, prof. AEH; mgr Robert Stanisław Karabin Wystąpienie dotyczy problematyki karania dyscyplinarnego osób osadzonych w zakładach karnych. Materia ta niezbyt często staje się przedmiotem dociekań w literaturze przedmiotu. Obecna jest w zasadzie w podręcznikach oraz opracowaniach komentarzowych. Tymczasem stanowi niezwykle istotny aspekt danego systemu penitencjarnego. W wielu aktach prawnych dotyczących wykonywania kary pozbawienia wolności, w tym w polskim Kodeksie karnym wykonawczym, sankcje dyscyplinarne uznawane są za jeden z kluczowych instrumentów w procesie resocjalizacji osadzonych. Należy jednak podjąć refleksję, czy de lege lata rzeczywiście konstrukcja przedmiotowej instytucji może spełniać tak określoną rolę. 3. <i>Refleksje na tle 5-letniego obowiązywania Ustawy o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzającymi zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób</i> – mgr Magdalena Murawska-Gutowska Moje wystąpienie chciałabym skupić wokół aspektów praktycznych związanych ze stosowaniem Ustawy o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzającymi zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób (dalej jako: "Ustawa"). W pierwszej części wystąpienia chciałabym w sposób ogólny przypomnieć zarzuty kierowane przez środowiska akademików oraz praktyków w stosunku do Ustawy przed jej uchwaleniem. Odniosę się do zarzutów wysuwanych zarówno przez przedstawicieli prawa, jak również psychologii i psychiatrii. Zastrzeżenia te stanowią wstęp do kolejnej części wystąpienia odnośnie problemów prawnych stawianych przed Sądem Najwyższym w związku ze stosowaniem Ustawy oraz główne tezy podejmowanych na jej tle orzeczeń. Omówione judykaty pozwolą na ustalenie czy zastrzeżenia podnoszone przed uchwaleniem Ustawy, rzeczywiście wywołują problemy prawne w związku z jej stosowaniem. Kończąc wystąpienie zaprezentuję dane uzyskane przeze mnie od Prezesów poszczególnych Sądów Okręgowych w Polsce w zakresie ilości wniosków złożonych przez dyrektorów zakładów karnych w Polsce o zastosowanie środków przewidzianych w Ustawie oraz liczby osób wobec których wydane zostało postanowienie o zastosowaniu nadzoru prewencyjnego lub o umieszczeniu w Krajowym Ośrodku Zapobiegania Zachowaniom Dysocjalnym w Gostyninie, co pozwoli na ustalenie powszechności stosowania Ustawy. Przedmiotowe dane stanowią przyczynek do refleksji nad raportem z dnia 5 kwietnia 2019 r. sporządzonym przez przedstawicieli Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur, którzy zawarli w nim spostrzeżenia odnoszące się do funkcjonowania ośrodka oraz problemów systemowych. Pozwoli to na wysunięcie wniosków de lege ferenda, co do konieczności ewentualnego znowelizowania Ustawy oraz zakresu w jakim powinny zostać przeprowadzone zmiany. 4. <i>Najlepsi z najgorszych i źli stale. Dożywotni więźniowie</i> – dr Maria Niełaczn Orzekanie kary dożywotniego więzienia, a następnie jej wykonywanie w Polsce jest „eksperymentem”. Mimo podobnej grupy odniesienia sprawców zabójstw skazanych na 25 lat pozbawienia wolności, nie ma czasowej granicy ani kryteriów oceny ingerencji władzy sądów i administracji więziennej. W 2019 r. prawomocnie skazanych na tę karę zostało 441 sprawców. Badania Zespołu utworzonego przy Katedrze Kryminologii i Polityki Kryminalnej IPSiR UW obejmują 299 skazanych. Celem I etapu (2014-2017) była analiza rodzin pochodzenia, przyczyn zachowań społecznych oraz karier kryminalnych. Celem II etapu (2018-2020) jest statystyczny obraz więźniów dożywotnich, ich karier więziennych, relacji społecznych, opis reakcji systemu więziennego na ryzyka z ich strony oraz stworzenie ich typologii w zależności od czasu odbytej kary i postępowania. Próbowujemy wytypować i opisać tych „najlepszych z najgorszych i złych stale”.

	Dotychczasowe badania dowiodły, że więźniowie dożywotni mają różny stosunek do swojej kary i życia w więzieniu, różnie adaptują się do warunków bezterminowej izolacji. Jakie mają podejście do swojej kary? Z czego ono wynika? Jak podchodzi do nich system więzienny? Czego wymaga i co im oferuje? Jakie znaczenie – dla administracji więziennej i skazanych – ma cel wykonywania tej kary i czas odbytej jej części? W jakie role wchodzi skazani na nią więźniowie, skoro mimowolnie i z mocy prawa resocjalizują się? Jak reaguje system więzienny na każdego nowego „klienta” instytucji, którą zarządza? Czy jest możliwe zarządzanie wykonywaniem kary więźniów dożywotnich, mało podatnych na zmiany i mody, zaś w opinii publicznej uznawanych za trwale „niebezpiecznych”? Czy ta skrajna kara podlega standaryzacji i wpływowi nauki, czyli kosztownym wysiłkom oraz inwestycjom w przypadkach przecież „beznadziejnych”? To kluczowe pytania badawcze. Badania pozwolą nam dotrzeć do akt sądowych – zazwyczaj kilkunastu lub kilkudziesięciu tomów w zależności od danego przypadku, oraz do akt więziennych dokumentujących średnio 10 lat ludzkiego życia. Przeanalizujemy także eksperckie opinie psychologów i psychiatrów, gdyż zdarzają się opinie tendencyjne i rutynowe mimo że decydują o uwięzieniu badanego na całe jego życie. Osobiście dotrzemy do więźniów dożywotnich, ich rodzin i funkcjonariuszy, którzy z nimi na co dzień pracują, i przeprowadzimy z nimi wywiady.
14.15 – 15.45	Sala im. Staszica II.3 Zagadnienia wiktylizacji Prowadząca sesję: dr Joanna Narodowska
	1. Ofiara przestępstwa zgwałcenia. Aspekty prawnokarne, psychologiczne i kryminalistyczne – Damian Drabik Jest faktem niepodlegającym dyskusji, że problematykę ofiar przestępstw seksualnych należy traktować w sposób szczególny ze względu na to, jakich sfer dotyczą owe przestępstwa oraz jak daleko idące konsekwencje mogą one nieść u osoby takim przestępstwem pokrzywdzonej, jej rodziny czy najbliższego otoczenia. Celem wystąpienia będzie między innymi ukazanie, jak kształtuje się sytuacja prawna osoby dotkniętej przestępstwem zgwałcenia biorąc pod uwagę obowiązujące przepisy ustaw - kodeks karny oraz kodeks postępowania karnego, w tym także przedstawienie istotnych procedur, które odnoszą się do czynności prowadzonych w zakresie postępowania przygotowawczego oraz sądowego, w tym dotyczących przesłuchania, technicznego zabezpieczenia śladów przestępstwa czy przeprowadzania dowodów. Pragnę przybliżyć również zjawisko ciemnej liczby przestępstwa zgwałcenia i powodów, dla których ofiary nie zgłaszają faktu jego popełnienia, gdyż jak pokazują badania, niechęć do zgłaszania popełnienia przestępstwa z artykułu 197 kodeksu karnego jest spowodowana w znacznej części powodami odmiennymi od motywacji, którymi pokrzywdzeni kierują się w przypadku niezawiadamiania o innych przestępstwach. Istotnym punktem wystąpienia będzie refleksja na temat psychologicznych konsekwencji, które dotyczą osobę pokrzywdzoną przestępstwem zgwałcenia (jak na przykład zespół stresu pourazowego, syndrom traumy gwałtu czy bardzo częste w przypadku ofiar przestępstw seksualnych zjawisko wiktylizacji wtórnej oraz stygmatyzacji), a także przedstawienie okoliczności, w których do zgwałcenia dochodzi najczęściej, oraz co, jeśli chodzi o czynniki sytuacyjne, w których ofiara się znajduje oraz osobowościowe, w które jest wyposażona, determinuje podatność na stanie się ofiarą tego przestępstwa, uwzględniając przy tym budzące kontrowersje kwestie, np. prowokacji. Nawiążę również do przykładu ukazującego nieprawidłowości w działaniach organów wymiaru sprawiedliwości oraz ich wpływu na ofiarę, które miały miejsce w przypadku zarówno postępowania przygotowawczego jak i sądowego w sprawie o popełnienie przestępstwa zgwałcenia. 2. Problem zgwałcenia – pierwotna i wtórna wiktylizacja – Anna Długosz Tematem wystąpienia będzie problem zgwałceń i pierwotnej, jak i wtórnej wiktylizacji. Osnową pracy będzie analiza podłoża psychicznego zachowania przestępczego, w tym teorie prezentowane przez uczonych. W wystąpieniu poruszony zostanie również wątek penalizacji, jak także procedura badania i wielokrotnego przesłuchiwanie ofiary. Nacisk położony też zostanie na reakcję społeczeństwa i jego wpływ na kondycję pokrzywdzonej osoby. 3. Osoby zaginione jako ofiary idealne w narracjach ich bliskich – mgr Aneta Urbaniak Problemy z określaniem przyczyn zaginięć osób uwidaczniają się na poziomie statystyk policyjnych, w których jednymi z dominujących kategorii są „nie określono” i „nie ustalono”. Dodatkowo, medialny konstrukt zaginięć składa się zwykle z relacji przesadzonych, nader sensacyjnych, w których zaginionego identyfikuje się ad hoc jako

uciekiniera, uprowadzonego bądź ofiarę zbrodni zabójstwa (Swanton, Wyles, Lincoln, Hill 1988). Typ zaginięć inscenizowanych to w rzeczywistości nieujawnione przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu. Spośród rejestrowanej w Polsce rocznej liczby zaginięć, o około 2 tysiącach osób nie udaje się dowiedzieć nic. Szacuje się, że 5-10% zaginięć zgłoszonych do Fundacji ITAKA, to zaginięcia mające podłoże kryminalne (Kaczan 2016).

Powszechne łączenie zaginięć długotrwałych z nieujawnionymi przestępstwami jest widoczne w percepcji bliskich zaginionych. Dla uporania się z niejednoznaczną stratą (Boss 1999) i emocjonalnym rollercoasterem (Clark, Warburton, Tilse 2009) bliscy osób zaginionych nadają przestępcze znaczenie zaginięciu, wypełniając dysonans poznawczy stereotypem (Kaczan 2016).

Wystąpienie opierać się będzie na materiale empirycznym pochodzącym z prowadzonych badań własnych. Dotychczas przeprowadzono 11 wywiadów narracyjnych z bliskimi osób zaginionych długotrwale. Spośród nich wybrano te, w których rozmówcy interpretują zaginięcie jako zaginięcie o podłożu kryminalnym. Przy odwołaniu się do koncepcji idealnej ofiary Nilsa Christie, omówione zostanie podkreślanie wiktywności osoby zaginionej, a także procesy racjonalizacji i refleksyjnego monitorowania jej dotychczasowego działania. Narracje te pośredniczą w obrazie braku intencjonalności zaginięcia i sprzyjają propagowaniu własnych tez w działalności poszukiwawczej, która uwikłana zostaje w szerszy kontekst społeczny. Konstruowany status idealnej ofiary aspiruje do podzielenia przez „system społeczny”. W opiniach moich rozmówców, nie zawsze tak się dzieje. Kształtowany przez nich obraz zaginionych bliskich jako idealnych ofiar nie znajduje bezwzględного poparcia wśród społeczności zaangażowanej w poszukiwania, także te o charakterze medialnym i wirtualnym. Silne przywiązanie do tezy o braku dobrowolności zaginięcia skazuje rodziny zaginionych na społeczną izolację, marginalizację i stygmatyzację.

4. Korelacja pomiędzy agresją wobec zwierząt a agresją wobec ludzi w świetle badań aktowych – dr Joanna Narodowska

W angielskojęzycznej literaturze kryminologicznej wskazuje się, iż sprawcy znęcania się stosują również przemoc wobec zwierząt domowych jako tzw. „obiektu zastępczego”. Brak jest natomiast rodzimych badań empirycznych potwierdzających lub falsyfikujących hipotezę o istnieniu takiej korelacji. Głównym celem niniejszego opracowania była próba ustalenia, na podstawie wyników przeprowadzonych badań własnych, czy istnieje relacja pomiędzy zjawiskiem agresji wobec zwierząt a tendencją do zachowań agresywnych wobec ludzi. Przedmiotem analizy była treść akt sądowych prawomocnie zakończonych postępowań karnych o przestępstwa z art. 35 ustawy o ochronie zwierząt. Na podstawie przyjętych kryteriów wyselekcjonowano sprawy karne, w których stwierdzono, że zachodzić może relacja pomiędzy stosowaniem przez sprawców agresji wobec zwierząt oraz wobec ludzi. Na podstawie danych osobopoznawczych sprawców oraz opinii sądowo-psychiatrycznych sporządzonych na potrzeby postępowania karnego zaprezentowano cechy charakteryzujące badaną populację oraz wskazano czynniki, które mogły odgrywać istotną rolę w genezie zachowań agresywnych

5. Wychodzenie z wiktylizacji osób dotkniętych handlem ludźmi. Analiza przypadków cudzoziemskich ofiar zidentyfikowanych w Polsce – mgr Olga Wanicka

Współcześnie ofiara używa się w kontekście pokrzywdzenia, zarówno ze strony fizycznego sprawcy przestępstwa, czy nieprzewidzianej klęski żywiołowej. Choć obecnie badania wiktylizacyjne przeżywają rozkwit, dawniej ofiarom poświęcano bardzo mało uwagi. Paradoksalnie w latach 50. XX niektórzy kryminolodzy przestrzegali przed zbytnim angażowaniem się w działania na rzecz pokrzywdzonych. Uważano, że takie podejście mogłoby doprowadzić do przyjmowania przez nich bardziej surowych i negatywnych postaw w stosunku do sprawców, wobec których powinni pozostać neutralni i zdystansowani. Ofiara pojawia się najczęściej wtedy, kiedy mamy do czynienia z narodzinami nowego rodzaju przestępstwa. Wobec tego, jedną z nowych grup stanowią obecnie ofiary handlu ludźmi. Zjawisko handlu ludźmi zdaje się być już zbadane z każdej możliwej perspektywy. Opisywali je kryminolodzy, pracownicy socjalni, czy prawnicy. Mimo tego, w moim odczuciu w dalszym ciągu brakuje źródeł, które dają szansę dojścia do głosu samym ofiarom. Odnoszę wrażenie, że w większej mierze badacze skupiają się na mówieniu o ofiarach, zamiast po prostu z nimi porozmawiać.

W swoim wystąpieniu skupię się przede wszystkim na scharakteryzowaniu najtrudniejszych wyzwań stojących przed pokrzywdzonymi, starając się ukazać, co daje im poczucie wewnętrznej równowagi, na pomoc jakich instytucji mogą liczyć w kryzysowych, ale też codziennych sytuacjach. Uwidocznę to poprzez analizę wszystkich potrzeb pokrzywdzonych, takich jak: pomoc prawna i instytucjonalna uważane za potrzeby nadrzędne, jednocześnie uwzględniając potrzeby kulturowe i socjalizacyjne, które nie są uważane za priorytetowe przy pomocy ofiarom handlu ludźmi.

	Wystąpienie ma na celu zwrócić uwagę odbiorców na często pojawiający się brak świadomości ofiar odnośnie wykorzystania, a przez to niemożliwą do oszacowania rzeczywistą skalę przestępstwa zwaną ciemną liczbą przestępstw. W niniejszym wystąpieniu zaprezentuję działania, jakie podejmują ofiary handlu ludźmi pochodzące z Państw Trzecich, próbując w Polsce przezwyciężyć skutki własnej wiktylizacji. W tym celu przedstawię analizę wyników przeprowadzonych badań własnych z obywatelami: Filipin, Gwinei, Kamerunu, Mjanmy, Nepalu, Sierra Leone oraz Ukrainy, przeprowadzonych dzięki pracy w Fundacji La Strada.
14.15 – 15.45	Sala Multimedialna II.4 Cudzoziemcy jako sprawcy i skazani Prowadząca sesję: prof. dr hab. Katarzyna Laskowska
	1. Więźniowie polscy jako „społeczność” w zakładach karnych Irlandii Północnej – dr Agnieszka Martynowicz Proponowana prezentacja skupi się na przedstawieniu doświadczeń polskich więźniów (mężczyzn) przebywających w zakładach karnych w Irlandii Północnej. Opierając się na koncepcji ‘bólu pozbawienia wolności’ (Sykes, 1958), autorka rozważy, w jakim stopniu bycie ‘cudzoziemcem’ wpływa na doświadczenia owego ‘bólu’, i jakie znaczenie status ten ma dla budowania przyjmowanych przez więźniów indywidualnych i grupowych ‘strategii przetrwania’ kary pozbawienia wolności na obczyźnie. Szczególna uwaga poświęcona będzie wpływowi kwestii takich jak język i wspólne doświadczenia (włącznie z wcześniejszymi doświadczeniami kary pozbawienia wolności w Polsce) na owe strategie; kwestie szczególnie ważne w społeczeństwie Północno-Irlandzkim, podzielonym ponad 30-letnim konfliktem zbrojnym. 2. Cudzoziemcy odbywający karę dożywotniego pozbawienia wolności w polskich jednostkach penitencjarnych – mgr Roksana Katryńska Głównym problemem badawczym opracowania było określenie, czy cudzoziemcy skazani na dożywotnie pozbawienie wolności muszą zmagać się z „nadprogramowymi” deprywacjami wynikającymi z faktu ich pochodzenia. Dodatkowo celem pracy było odnalezienie wspólnych mianowników, pewnych cech, które łączą skazanych z grupy badawczej. Zastosowanymi metodami badawczymi było studium przypadku oraz wywiady pogłębione. Połączenie dwóch metod pozwoliło na bardziej wnikliwą eksplorację zjawiska. Badania miały charakter dwuczęściowy: pierwsza część polegała na analizie akt penitencjarnych ośmiu cudzoziemców skazanych na dożywotnie pozbawienie wolności, zaś drugą częścią było przeprowadzenie wywiadów pogłębionych z dwoma skazanymi spośród grupy badawczej, ich współosadzonymi z celi mieszkalnej oraz administracją więzienną. Obecnie w polskich zakładach karnych, karę dożywotniego pozbawienia wolności odbywa dwunastu cudzoziemców (stan na styczeń 2019 roku). Cudzoziemcy znajdujący się w grupie badawczej to osoby pochodzące z krajów postradzieckich. Żaden z nich nie przebywał w Polsce incydentalnie, przybyli tutaj z myślą o lepszym życiu, zachęceni możliwością osiągnięcia większych zarobków. Wszyscy są sprawcami czynów o najwyższym ciężarze gatunkowym, niektórzy działali w strukturach przestępczości zorganizowanej. Badania nie pozwoliły na jednoznaczne potwierdzenie lub obalenie hipotezy głównej, dotyczącej dodatkowych niedogodności odbywania kary w Polsce oraz cech łączących badaną populację. Postawione hipotezy szczegółowe odzwierciedlają złożoność i wielopłaszczyznowość zjawiska. Grupa cudzoziemców skazanych na dożywotnie pozbawienie wolności jest niejednorodna, trudno wyodrębnić istotnie wspólne elementy. Badania zostały dodatkowo wzbogacone o dygresje administracji więziennej, która odniosła się do problematyki oddziaływania penitencjarnego wobec cudzoziemców oraz stosowania w tej kwestii zaleceń, które wyznaczają międzynarodowe standardy postępowania ze skazanymi. Clue badań stanowiło wieloaspektowe spojrzenie na izolację penitencjarną cudzoziemców, mając na względzie głos skazanych, współosadzonych z celi mieszkalnej oraz personelu więziennego. 3. (Dyskusyjne) motywy działania sprawców przestępstwa ułatwiania cudzoziemcom nielegalnego pobytu w Polsce – mgr Monika Szulecka W wypadku przestępstwa opisanego w art. 264a k.k., czyli czynu polegającego na ułatwianiu lub umożliwianiu pobytu wbrew przepisom w celu osiągnięcia korzyści, kwestia motywu działania sprawców wydaje się oczywista. Celem ich aktywności, postrzeganej w kategorii naruszeń norm chroniących porządek publiczny, jest osiągnięcie zysku lub innych profitów. Zgodnie z literą prawa, jeśli nie ma elementu osiągnięcia korzyści, nie powinno być też mowy o wystąpieniu czynu zabronionego polegającego na ułatwieniu czy umożliwieniu pobytu wbrew przepisom. Jak pokazały przeprowadzone w latach 2018-2019 badania aktowe dotyczące przestępstwa opisanego w art. 264a k.k., prowadzone w ramach projektu „Zapewnienie bezpieczeństwa i porządku publicznego jako uzasadnienie kryminalizacji migracji” (finansowanego przez Narodowe Centrum Nauki), analiza motywów i charakteru okazała się dość dużym wyzwaniem analitycznym. Zgodnie z założeniami poprzedzającymi analizę, stwierdzone przez organy ścigania lub sądy korzyści mogły nie

	odzwierciedlać rzeczywiście osiągniętych zysków z uwagi na trudności dowodowe. Wydawało się jednak, że wyroki skazujące oznaczają, iż sądy ustaliły rodzaj i ewentualnie wartość odniesionych korzyści. Tymczasem już wyniki pilotażu pokazały, że stwierdzane korzyści nie są doprecyzowane, opisane są w sposób ogólnikowy lub budzą wątpliwości, zwłaszcza jeśli mają postać korzyści osobistych. Ma to znaczenie nie tylko w kontekście treści orzeczeń, ale również ze względów metodologicznych. Proponowany referat ma na celu omówienie wybranych wyników wspomnianego badania, w szczególności kwestii stwierdzanych przez sąd korzyści osiągniętych w związku z ułatwianiem lub umożliwianiem pobytu w Polsce wbrew przepisom. Ma również stanowić głos w dyskusji naukowej dotyczącej zjawiska kryminalizacji migracji, w tym motywów, którymi kierują się osoby angażujące się w ułatwianie pobytu czy przekraczanie granicy cudzoziemcom mającym ograniczone możliwości zrealizowania planu migracyjnego w pełni zgodnie z prawem. Referat będzie oparty na wynikach analizy 243 spraw karnych, w których co najmniej jedna osoba została skazana na podstawie art. 264a k.k. oraz na wynikach pogłębionej jakościowej analizy wybranych orzeczeń sądowych. 4. Przestępstwo nielegalnego przekroczenia polskiej granicy w ujęciu empirycznym – prof. dr hab. Katarzyna Laskowska, dr Magdalena Perkowska W niniejszym opracowaniu zostanie przedstawiony kryminologiczny obraz przestępstwa nielegalnego przekroczenia granicy w ujęciu empirycznym. Na potrzeby realizacji tego zamierzenia wykorzystane będą dwie metody badawcze: analiza statystyczna oraz metoda badań aktowych. Źródła analiz będą stanowiły: statystyki Komendy Głównej Policji, Komendy Głównej Straży Granicznej i Podlaskiego Oddziału Straży Granicznej za lata 2014-2018 dotyczące tytułowego czynu oraz akta spraw karnych zakończonych w latach 2014-2018 prawomocnym wyrokiem z art. 264 kk. Zostały one pozyskane w drodze dostępu do informacji publicznej z Sądu Rejonowego w Białymstoku i z Sądu Okręgowego w Białymstoku. Ich analiza pozwoli poznać specyfikę nielegalnego przekroczenia granicy oraz politykę karną prowadzoną przez sądy wobec jego sprawców. Dobór cezur czasowej wynikał z potrzeby ciągłego prowadzenia badań dotyczących przestępstwa nielegalnego przekroczenia granicy, w których autorki tego opracowania (K. Laskowska i M. Perkowska) uprzednio brały udział („SIC - Modułowy wielozadaniowy System Identyfikacji Cudzoziemców wraz z modułem analizy ryzyka ofiar przestępstwa handlu ludźmi”). Był też przejawem przekonania, że okres ostatnich pięciu lat może być wystarczającą podstawą analiz i wyprowadzania na ich podstawie wniosków w zakresie stałości lub zmienności sposobów popełniania badanego przestępstwa. Umieszczenie terenu badań na obszarze właściwości sądów w Białymstoku (tj. położonych na terenach przygranicznych z Litwą i Białorusią) było dodatkowym uzasadnieniem podjętych rozważań.

26 WRZEŚNIA (CZWARTEK) 2019 R.	
III SESJA PANELOWA	
10.30 – 12.00	Sala Lustrzana III.1 Nauki penalne w Polsce i za granicą Prowadzący sesję: dr hab. Wojciech Zalewski, prof. UG
	1. Kara ograniczenia wolności po reformie prawa karnego z 2015 r. – rozważania na temat skuteczności tej kary – dr Krzysztof Stasiak Jednym z celów przeprowadzonej w 2015 r. reformy prawa karnego było doprowadzenie do zmian w zakresie struktury orzekanych przez sądy kar. Zamiarem było zwiększenie liczby orzekanych kar wolnościowych w postaci grzywny i kary ograniczenia wolności kosztem kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania. W konsekwencji, o ile w 2014 r. na łączną liczbę 362 tys. osądzonych, 170 tys. (54,6%) stanowiły osoby które zostały skazane na karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem, zaś 34 tys. (11%) na karę ograniczenia wolności, to w 2017 r. te proporcje były już zupełnie inne, gdyż na 306 tys. osądzonych, 54 tys. (21,2%) osób skazano na karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem, zaś na karę ograniczenia wolności skazano blisko 58 tys. (22,6%) osób. Doliczając kary mieszane, to w 2017 r. kara ograniczenia wolności była orzeczona wobec 61 tys. osób (23,9%) - na podstawie danych Ministerstwa Sprawiedliwości. Z uwagi na powyższe warto

zastanowić się nad tym, czy opisane zmiany wywarły wpływ na wykonywania kary ograniczenia wolności? Czy fakt, iż nastąpił wzrost orzekanych kar ograniczenia wolności (z 34 tys. w 2014 r. do 61 tys. w 2017 r., czyli o blisko 80%) w jakiś sposób wpłynął na skuteczność wykonywania tej kary?

2. *Konfiskata rozszerzona jako problem współczesnej polityki kryminalnej* – dr hab. Wojciech Zalewski, prof. UG

Współczesna polityka kryminalna jest przedmiotem wieloaspektowych badań kryminologicznych. Bada się zarówno jej poszczególne pola oddziaływania, jak i nią samą. Jednym z ważnych narzędzi współczesnego prawa karnego, budzącym poważne wątpliwości jest konfiskata rozszerzona. Postrzegana przez państwa i organizacje międzynarodowe jako skuteczne narzędzie walki z zwłaszcza z przestępczością zorganizowaną, konfiskata rozszerzona m. in. godząc w osoby trzecie i przerzucając ciężar dowodu na oskarżonego łamie fundamentalne zasady prawa i procesu karnego, w tym odpowiedzialności osobistej i indywidualnej. Jako środek reakcji karnej konfiskata rodzi wątpliwości penologiczne w przedmiocie jej skuteczności i efektywności. Problem zostanie oświetlony również z perspektywy historycznej.

3. *Udział czynnika społecznego w procesie karnym a społeczna legitymizacja wymiaru sprawiedliwości i świadomość prawna obywateli* – mgr Mateusz Górka

Udział czynnika społecznego w wymiarze sprawiedliwości postrzegany jest jako jeden z filarów demokracji, gdyż gwarantuje on obywatelom realny wpływ także na tę sferę życia publicznego. Obywatele poprzez udział w wymiarze sprawiedliwości aktywnie uczestniczą w rządzeniu państwem, a zarazem współdecydują o losach innych obywateli, co przyczynia się z kolei do budowy społeczeństwa obywatelskiego. Decyzja o wprowadzeniu czynnika społecznego do sądów ma najczęściej charakter polityczny i kulturowy. Udział ten jest typowy dla państw demokratycznych, o wysoko rozwiniętym społeczeństwie. Należy pamiętać o tym, że kara jest zawsze reakcją społeczeństwa na fakt popełnienia przestępstwa, dlatego też dla prawidłowego funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości nie jest obojętne, kto go będzie sprawował. Problem potrzeby udziału obywateli w wymiarze sprawiedliwości jest prawdopodobnie jednym z najbardziej kontrowersyjnych, z jakimi musi się zmierzyć każdy ustawodawca. O ile prawie nikt nie kwestionuje faktu, iż pewna aktywność ze strony obywateli jest wymagana w tym zakresie, tak nie ma już zgody co do zakresu i form tej aktywności.

Aktywność czynnika społecznego jest szczególnie istotna w postępowaniu karnym, a to ze względu na doniosłość i znaczenie tej gałęzi prawa dla funkcjonowania społeczeństwa. Procedura karna powinna być również tak ukształtowana, aby sprzyjała realizacji funkcji prawa karnego, a mianowicie funkcji sprawiedliwościowej i ochronnej. Funkcja sprawiedliwościowa prawa karnego ma charakter pierwotny i polega na zaspokojeniu poczucia sprawiedliwości nie tylko pokrzywdzonego, ale także całej społeczności lokalnej, której dobro ucierpiało w wyniku popełnienia przestępstwa. Funkcja ochronna natomiast służy utrzymaniu i respektowaniu ukształtowanego i powszechnie akceptowanego porządku społecznego. Należy zwrócić uwagę, iż funkcje te bezpośrednio odnoszą się do potrzeby ukarania sprawcy, a także do chęci zapewnienia społeczeństwu poczucia bezpieczeństwa. To sami obywatele wpływają na kształtowanie polityki karnej i jej egzekwowanie. Stąd też potrzeba udziału czynnika społecznego w postępowaniu karnym tkwi w samych założeniach leżących u podstaw prawa karnego i procedury prowadzącej do ukarania sprawcy przestępstwa.

W rozważaniach pomocne będą trafne postulaty sformułowane przez W. Zalewskiego:

- 1) Realizacja ideałów państwa prawa jest w pełni możliwa jedynie w warunkach demokracji.
- 2) Władza w państwie demokratycznym jest legitymowana zaufaniem obywateli.
- 3) Uczestnictwo obywateli w wymiarze sprawiedliwości musi być oparte na spójnej wizji. Wizja ta powinna obejmować zarówno udział bezpośredni (sądy ławnicze, sądy pokoju, sądy przysięgłych), jak i udział pośredni (sprawiedliwość naprawcza).
- 4) Pełna realizacja postulatów sprawiedliwości naprawczej (restorative justice) wymaga gruntownej przebudowy filozofii i zmiany fundamentów obecnego modelu sprawiedliwości karnej.

4. *Słów kilka o „miejscu popełnienia przestępstwa” w naukach penalnych* – dr Emilia Jurgielewicz-Delegacz

Miejsce popełnienia przestępstwa jest zagadnieniem stanowiącym przedmiot rozważań nauk penalnych. W prawie karnym materialnym jest niekiedy zaliczane do znamion ustawowych przestępstwa, a jego ustalenie pozwala na określenie jurysdykcji polskiej oraz sądu miejscowo właściwego do rozpoznania sprawy. W kryminalistyce miejsce zdarzenia to źródło informacji pozwalające czasem wykryć sprawcę czy określić sposób jego działania. Natomiast w ramach kryminologii analiza miejsc popełniania

	przestępstw pozwala m.in. na wyznaczenie w mieści tzw. hot spotów –miejsc, gdzie najczęściej popełniane są określonego rodzaju przestępstw. Badania miejsc popełniania przestępstw to element geografii przestępczości. Pozwalają one zrozumieć relacje między przestępczością, przestrzenią i społeczeństwem. Analizy w tym zakresie przyczyniają się nie tylko do identyfikacji miejsc charakteryzujących się większym nasileniem przestępczości, ale też do określenia właściwości tych miejsc. 5. Ustawa o „bestiach” do zmiany? Ocena Ustawy i Krajowego Ośrodka Zapobiegania Zachowaniom Dysocjalnym oraz prognozy na przyszłość – mgr Patryk Kukliński Kampanie polityczna i medialna, które towarzyszy wprowadzeniu Ustawy z 22 listopada 2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób (dalej: Ustawa), były wyjątkowo kontrowersyjne, emocjonalne i spolaryzowane. Na przełomie 2013 i 2014 roku wywołały one prawdziwą panikę moralną. Rozwiązaniom proponowanym przez polskiego ustawodawcę sprzeciwili się środowiska prawne i medyczne. Przedmiotem poważnych wątpliwości, w kontekście przytoczonej Ustawy, stała się również praktyka sądów. Biegli psychiatrzy i psycholodzy wskazują, że oczekiwania co do ich roli na poszczególnych etapach postępowania są co najmniej nierealistyczne, co ma związek (de facto) z przerzuceniem na nich ustaleń co do kwalifikacji prawnej. Wydaje się, że niemożność precyzyjnej oceny co do ryzyka recydywy i stopnia niebezpieczeństwa ze strony jednostki „niepoprawnej” powoduje, że biegli „profilaktycznie” będą prognozować ich wysoki poziom, uzasadniający izolację. Ustawa w aktualnym brzmieniu nie reguluje w pełni praw osób mogących stwarzać zagrożenie, podstaw ich ograniczenia, zasad życia w Krajowym Ośrodku Zapobiegania Zachowaniom Dysocjalnym (dalej: KOZZD, Ośrodek), zawierając liczne luki prawne. Prawa i obowiązki pacjentów powinny zostać uregulowane w Ustawie, a nie regulaminie Ośrodka. Zmiany powinny objąć również procedurę przedłużania pobytu w Ośrodku, filozofię jego funkcjonowania i warunki pobytu (problem przeludnienia). Zgodnie z uchwałą Sądu Najwyższego z 30 stycznia 2019 r., konstrukcja zabezpieczenia cywilnego nie może znaleźć zastosowania jako podstawa umieszczania w KOZZD. Do Ośrodka w Gostyninie powinien zostać przywrócony Rzecznik Praw Pacjenta Szpitala Psychiatrycznego. W listopadzie minie 6 lat od uchwalenia omawianej Ustawy. Liczne problemy i wątpliwości powinna rozwiązać kompleksowa, przemyślana nowelizacja. Nie bez znaczenia pozostaną rozstrzygnięcia Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawach polskich. Źródłem skuteczniejszych rozwiązań w zakresie detencji postpenalnej mogą stać się także pomysły innych państw europejskich (np. niemieckie) co do kształtu i funkcjonowania Ośrodka. Omówione wątki będą stanowiły główny przedmiot mojego wystąpienia.
10.30 – 12.00	Sala im. Kołłątaja III.2 Przestępczość gospodarcza (2) Prowadzący sesję: dr Konrad Buczkowski
	1. Polityka UE zwalczania prania pieniędzy za pomocą środków prawnokarnych – dr Adriana Ochnio Zwalczanie prania pieniędzy wymaga kompleksowego podejścia, w tym zaangażowania środków prawnokarnych. Odzwierciedleniem polityki UE w tym zakresie są prace legislacyjne nad tzw. VI Dyrektywą AML. Prześledzenie procesu legislacyjnego pozwala określić kierunki i cele polityki, która może istotnie wpłynąć na prawo wewnętrzne państw UE. 2. Przedsiębiorstwo jako przedmiot zamachu kryminalnego – ujęcie kryminologiczne – dr Michał Dziedzic W swoim wystąpieniu chciałbym przedstawić przedsiębiorstwo (od strony dogmatycznej oraz kryminologicznej) jako przedmiot zamachu kryminalnego. Przedsiębiorstwo, jako element systemu obrotu gospodarczego, występuje w różnych relacjach z otoczeniem, jak również różne procesy zachodzą w jego strukturze. Zagrożenia dla prawidłowego funkcjonowania przedsiębiorstwa i osiągania przez niego wyznaczonego celu mogą leżeć zarówno w jego strukturze, jak i w otoczeniu, w szczególności w relacjach z kontrahentami. Kryminologiczne ujęcie tego zagadnienia pozwoli na opis i zidentyfikowanie zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych, zwłaszcza ich źródła, co pozwoli na budowę strategii obrony przed tego rodzaju działaniami. W mojej ocenie jest to istotne zagadnienie mające niebagatelne znaczenie dla prawidłowego funkcjonowania obrotu gospodarczego oraz zapobiegania występowania w nim zjawisk patologicznych.

	3. Kariery kryminalne członków zorganizowanych grup przestępczych – dr hab. Monika Kotowska Wystąpienie ma na celu prezentację wyników badań dotyczących karier kryminalnych 157 prawomocnie skazanych na karę pozbawienia wolności członków zorganizowanych grup przestępczych. Celem badania było (przynajmniej częściowe) wypełnienie luki w wiedzy na temat podłoża i przebiegu karier kryminalnych tej specyficznej grupy sprawców. Drogę życiową osób zaangażowanych w przestępczość zorganizowaną przebadalam za pomocą: ankiet wypełnianych przez badanych, przeprowadzonych z nimi wywiadów swobodnych oraz analizując treść ich akt penitencjarnych. 4. Przemysł wyrobów tytoniowych na przykładzie Polski – wybrane zagadnienia – dr hab. Celina Nowak, prof. INP PAN, dr Konrad Buczkowski, mgr Paweł Dziekański Polska jako państwo posiadające jedną z najdłuższych granic zewnętrznych Unii Europejskiej na wschodzie wspólnoty narażona jest szczególnie na przestępczość związaną z przemytem towarów. Wschodnia granica Polski, będąca jednocześnie wschodnią granicą Unii Europejskiej zagrożona jest w stopniu wysokim przemytem, produkcją i dystrybucją wyrobów tytoniowych. 5. Czy odpowiedzialność karna podmiotów zbiorowych jest potrzebna? Historia badań kryminologicznych korporacji w Stanach Zjednoczonych – mgr Sebastian Zieliński Trwające obecnie prace nad nowelizacją ustawy o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary wzbudziły ożywioną dyskusję w doktrynie i w mediach na temat istoty tej odpowiedzialności oraz ochrony konstytucyjnych praw i wolności podmiotów zbiorowych i ich interesariuszy. Tzw. odpowiedzialność karna korporacji początkowo rozwijała się na świecie samoczynnie, w odpowiedzi na aktualne problemy kryminalnopolityczne. Wprowadzenie quasi-karnej odpowiedzialności osób prawnych nie było poprzedzone badaniami dogmatycznoprawnymi i kryminologicznymi. Pierwsze poważne badania tej problematyki przeprowadzono dopiero, gdy istniały już regulacje i doktryna pozwalające na pociągnięcie osób prawnych do odpowiedzialności quasi-karnej. Z uzasadnienia polskiej ustawy o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary wynika, że miała ona na celu dostosowanie prawa polskiego do prawa Unii Europejskiej. O ile jej przyjęcie było poprzedzone pogłębioną dyskusją dogmatycznoprawną, to bez racji można wskazać, że debata ta nie miała decydującego wpływu na kształt przyjętych regulacji. Siedemnastoletnia praktyka ich stosowania pokazuje, że rozwiązania przyjęte w polskim modelu są nieskuteczne. W referacie przedstawię wyniki amerykańskich badań kryminologicznych nad dewiacjami korporacji, które miały największy wpływ na rozwój doktryny corporate criminal liability. Przybliżę także stanowisko dogmatyki prawniczej dotyczące konieczności dopuszczenia jakichś form odpowiedzialności osób prawnych za przestępstwa. Referat zakończę argumentami uzasadniającymi prawnokarne ściganie podmiotów zbiorowych i postulatami de lege ferenda w odniesieniu do projektowanych regulacji.
10.30 – 12.00	Sala im. Staszica III.3 Przemoc wobec kobiet Prowadząca sesję: dr hab. Beata Gruszczyńska, prof. UW
	1. Przemoc wobec kobiet w sferze publicznej – polski a hiszpański model implementacji Konwencji stambulskiej (CETS 210) – mgr Alicja Serafin Tematem prezentacji jest przemoc wobec kobiet w sferze publicznej w ujęciu porównawczym na przykładzie Polski i Hiszpanii. Przedmiot wystąpienia pozostaje bezpośrednio związany z badaniami naukowymi, jakie prowadzę na potrzeby swojej pracy doktorskiej skupiającej się na komparatystyce polskiego i hiszpańskiego systemu prawnego w zakresie przeciwdziałania przemocy wobec kobiet. W pracy poddaję porównaniu sposób i zakres implementacji ratyfikowanej w 2015 roku przez Polskę i w 2014 przez Hiszpanię Konwencji Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej – tzw. Konwencji Stambulskiej (CETS 210). W pierwszej kolejności chciałabym zwrócić uwagę na różnorodne definicje legalne przemocy wobec kobiet, jakie reguluje Konwencja stambulska. Następnie przedstawię słuchaczom wyniki badań prawnoporównawczych prowadzonych przeze mnie na Uniwersytecie Sewilskim w 2018 roku, a związanych z różnymi modelami polityk publicznych (w tym polityki kryminalnej), jakie wobec obowiązku implementacji Konwencji przyjęły Polska (model minimalny) i Hiszpania (model holistyczny). W trakcie prezentacji omówiona zostanie również hiszpańska instytucja Sądów do spraw przemocy wobec kobiet (hiszp. Juzgados de la Violencia Contra La Mujer) powołana do życia Ustawą organiczną o środkach ochrony integralnej przeciwko przemocy ze względu na płeć (hiszp. Ley Orgánica 1/2004, de 28 de diciembre, de Medidas de

Protección Integral contra la Violencia de Género; VioGen) oraz skuteczność jej działania w praktyce. Na koniec dokonam krótkiego przeglądu polskiego i hiszpańskiego ustawodawstwa karnego regulującego materię przeciwdziałania przemocy wobec kobiet w sferze publicznej, a także zasygnalizuję możliwe w tej kwestii postulaty de lege ferenda.

2. Czy prostytutka to (też) przemoc? – dr Magdalena Grzyb

Uznanie dużego ryzyka wiktylizacji kobiet w prostytucji jest niekwestionowane i potwierdzone licznymi badaniami empirycznymi. Prostytucja jest silnie związana z przemocą wobec kobiet. Jednakże być może prostytutka sama w sobie, bez nawet towarzyszących jej innych, dodatkowych form przemocy – napaści, pobić, zgwałceń czy zabójstw – też stanowi samoistną formę przemocy ze względu na płeć? Czy może sam fakt płacenia za seksualny dostęp do ciała kobiety stanowi nie tylko wyraz nierówności płci, ale też przemoc samą w sobie?

W swoim wystąpieniu postaram się pokrótce omówić przemoc towarzyszącą prostytucji i której doświadczają kobiety pracujące jako prostytutki, w tym zarówno przemoc fizyczną, seksualną oraz ich konsekwencje psychologiczne. Następnie postaram się odpowiedzieć na pytanie, odwołując się do analiz feminizmu radykalnego oraz globalnego spojrzenia na współczesną prostytucję, czy może prostytutka nawet bez brutalnych ekscesów ze strony niektórych klientów, bez dodatkowej dawki przemocy, nie stanowi odrębnej formy przemocy wobec kobiet oraz szkodliwej dla kobiet praktyki kulturowej.

3. Europejskie badania przemocy uwarunkowanej płcią GBV – wstępne wyniki polskiego badania – dr hab. Beata Gruszczyńska, prof. UW; dr Anna Więcek-Durańska

Badania na temat przemocy ze względu na płeć (GBV) są ważnym narzędziem do oceny skali przestępczości, zwłaszcza zjawiska przemocy. Pierwsze badanie IVAWS (International Violence Against Women Survey) stanowiło wyzwanie dla naukowców, organów ścigania i organizacji pozarządowych. Kolejne europejskie badanie dotyczące przemocy wobec kobiet zostało przeprowadzone przez FRA (Fundamental Right Agency). Obecnie planowane jest przez Eurostat nowe badanie GBV, bardziej wszechstronne, bo obejmujące zarówno przemoc wobec kobiet, jak i mężczyzn. Jest to jednocześnie nowe wyzwanie metodologiczne. Projekt GBV obejmuje różne formy przemocy, od przemocy domowej po przemoc w pracy, w sieci, mobbing, itp. Pierwszym etapem jest pilotaż realizowany w kilku państwach UE, w tym także w Polsce. Badanie podstawowe zaplanowano w 2022 r. we wszystkich krajach Unii Europejskiej. Podstawowym narzędziem GBV jest kwestionariusz ankiety. Pytania dotyczą intensywności różnych rodzajów i form przemocy wobec kobiet i mężczyzn. W interpretacji wyników, zwłaszcza w perspektywie międzynarodowej należy zwrócić uwagę na różnice w postrzeganiu przemocy przez ofiary, a także w zgłaszaniu. Różnice dotyczą również przyczyn, form i konsekwencji przemocy. Jak właściwie ocenić rozbieżności w rozmiarach i uwarunkowaniu przemocy w ramach płci? W prezentacji przedstawiono doświadczenia i wstępne wyniki badania pilotażowego.

4. Ofiary przestępstwa znęcania się na przykładzie badań aktowych oraz działalności Ośrodka Pomocy Pokrzywdzonym Przestępstwem w Łomży – dr Artur Daniel Śledziwski

Przemoc w rodzinie oraz przestępstwo znęcania się jest wciąż aktualnym problemem społecznym, który coraz częściej jest przedmiotem zainteresowania opinii publicznej. W 2017 r. miała miejsce reforma art. 207 kodeksu karnego, która miała na celu zwiększenie ochrony osób nieporadnych ze względu na wiek. Od 2019 r. w Polsce tworzona jest Sieć Ośrodków Pomocy dla Osób Pokrzywdzonych Przestępstwem, gdzie pomoc prawną, psychologiczną oraz materialną mogą uzyskać także ofiary przemocy w rodzinie. Wystąpienie ma na celu zaprezentowanie sytuacji ofiar przestępstwa znęcania się w oparciu o badania akt spraw sądowych Sądu Rejonowego w Łomży oraz działalności Ośrodka Pomocy dla Osób Pokrzywdzonych Przestępstwem w Łomży.

5. Prognoza kryminologiczna i jej znaczenie w przypadku sprawców znęcania, którym orzeczono karę w zawieszeniu. Wnioski z badań aktowych – dr Katarzyna Witkowska-Rozpara

Prognoza kryminologiczna stanowi materialną przesłankę warunkującą zastosowanie wobec sprawcy przestępstwa warunkowego zawieszenia wykonania kary, mimo iż na gruncie obowiązującego k.k. w rozwiązaniach normatywnych kształtujących komentowaną instytucję, nie posłużono się wprost ani pojęciem prognozy, ani też prognozowania. W literaturze przedmiotu podkreśla się, iż pozytywna prognoza kryminologiczna wiąże się z przyjęciem w odniesieniu do sprawcy pewnego pozytywnego rokowania, opartego na uwzględnieniu kilku zmiennych, m.in. postawy sprawcy, jego właściwości i warunków osobistych, dotychczasowego sposobu życia oraz zachowania się po popełnieniu przestępstwa (tak m.in.: V. Konarska-Wrzošek [w:] A. Adamski, M. Berent, M. Leciak (red.), Warunkowe zawieszenie wykonania kary w założeniach

	nowej polityki kryminalnej, Warszawa 2016, s. 169). Pozytywna prognoza pozwala na przyjęcie, iż mimo niewykonania kary, jej cele zostaną spełnione, a zwłaszcza - sprawca nie popełni ponownie przestępstwa. Warto więc zapytać, czy i na ile zmienna ta w istocie warunkuje orzeczenie wobec sprawcy kary w zawieszeniu? Przyczynkiem do tak postawionego pytania były wyniki badań aktowych przeprowadzonych w Sądzie Rejonowym w Poznaniu (Poznań- Stare Miasto). Badania te dotyczyły sprawców znęcania – w odniesieniu do tych bowiem sprawców dominującą formą reakcji prawnokarnej od lat jest właśnie warunkowe zawieszenie wykonania kary. Z uwagi na wyjątkowe tło sytuacyjne znęcania, fakt, iż zachowania przemocowe trwają niekiedy bardzo długo, strony pozostające w bliskiej relacji są nierzadko mocno skonfliktowane (mimo iż z reguły zamieszkują wspólnie), w wielu zaś sprawach – czynnikiem „wyzwalającym” przemoc jest alkohol, sprawcy są bowiem często osobami uzależnionymi – można by oczekiwać, iż decyzja sędziego o zastosowaniu warunkowego zawieszenia wykonania kary będzie głęboko uzasadniona, a będąca jej fundamentem prognoza kryminologiczna – rzetelnie i prawidłowo postawiona. Tymczasem wydaje się, iż wiele rozstrzygnięć, w których orzeczono warunkowe zawieszenie wykonania kary w sprawach o czyn z art. 207 k.k. ma miejsce niejako w oderwaniu od prognozowania, zwłaszcza wtedy, gdy w danej sprawie istnieje możliwość zastosowania trybu konsensualnego. Warto więc przyjrzeć się sygnalizowanemu problemowi bliżej.
10.30 – 12.00	Sala Multimedialna III.4 Przestępczość kobiet Prowadząca sesję: dr hab. Olga Sitarz, prof. UŚ
	1. Historia przestępczości kobiet w Polsce – mgr Milena Zajkowska Celem wystąpienia jest przedstawienie jak przez lata kształtowała się przestępczość kobiet. Historię podzielono na cztery okresy: przestępczość kobiet do roku 1918, w latach 1918-1939, 1946-1989 oraz 1990-2017. W opracowaniu przedstawiono, w miarę możliwości, tendencje, strukturę i dynamikę przestępczości, a także omówiono poszczególne, charakterystyczne dla kobiet przestępstwa. Wystąpienie wzbogacono o dane statystyczne Policji, Ministerstwa Sprawiedliwości i Służby Więziennej. Omówiono obraz przestępczości kobiet od starożytności do czasów najnowszych posiłkując się danymi, a także historiami pojedynczych przypadków, jak np. procesem o czary, średniowiecznymi sprawami kobiet oskarżonych o awanturnictwo i pieniactwo czy najgłośniejszym zabójstwem w 20-leciu międzywojennym – sprawą Rity Gorgonowej. 2. Kobieta jako sprawczyni zabójstwa w ujęciu kryminologicznym – dr Agnieszka Kilińska-Pękacz Autorka w swoim referacie chciałaby przedstawić najbrutalniejsze przestępstwo, którego również dopuszczają się kobiety, jakim jest zabójstwo. W literaturze przedmiotu można znaleźć zdecydowanie potwierdzenie tezy, że kobiety dokonują morderstwa nie tylko w inny sposób niż mężczyźni, ale również inne motywy towarzyszą tym brutalnym działaniom. Autorka chciałaby przedstawić dane statystyczne dotyczące zabójstw popełnionych przez kobiety ze szczególnym uwzględnieniem województwa kujawsko-pomorskiego. 3. Zabójstwo własnego dziecka w badaniach kryminologicznych – o co ustawodawca powinien/może zapytać kryminologów – dr hab. Olga Sitarz, prof. UŚ; dr Emilia Rekosz-Cebula Z uwagi na rozbieżności pomiędzy przepisami art. 149 i 148 kk a fenomenologią dzieciobójstwa oraz z uwagi na zróżnicowany obraz kryminologiczny zabójstwa własnego dziecka, warto zadać na tym przykładzie pytanie o to, czy normatywny kształt przestępstwa powinien uwzględniać wiedzę kryminologiczną na jego temat. Relacje między kryminologią a nauką prawa karnego nie są łatwe. Jest tak między innymi dlatego, że karniści nie mają jednej wspólnej wizji prawa karnego i funkcji mu przypisywanych. Jednocześnie, istnieją różne paradygmaty w kryminologii, u których podstaw, tak jak u podłoża prawa karnego i jego funkcji leży sposób postrzegania sprawców, jak i warunków, które są związane z dokonaniem przestępstwa (paradygmat pozytywistyczny, klasyczny i antynaturalistyczny). Tak jak prawo karne nie występuje w jednej postaci, tak i kryminologia również. Równocześnie, odmienne koncepcje prawa karnego narzucają odmienne podejście do kryminologii i jej ustaleń.

	Zabójstwo własnego dziecka jest dobrym przykładem i okazją, aby pytać o wpływ ustaleń kryminologicznych na prawo karne. Chcemy zastanowić się, w jaki sposób i w jakim zakresie prawo karne dot. tego przestępstwa może czerpać z badań kryminologicznych. Materiał kryminologiczny jest w tym obszarze dość bogaty (choć jeszcze niepełny). Podstawowym pytaniem w tym zakresie jest to, czy zabójstwo własnego dziecka przez kogoś z rodziców jest rzeczywiście problemem społecznym, które z tych właśnie względów powinno być poddane dalszemu badaniu i być może odrębnej kryminalizacji. To kluczowe pytanie, które przyszedł ustawodawca winien zadać kryminologom. Pozwala to na formułowanie dalszych pytań karnistów do kryminologów, jednak zestaw tych pytań oraz ich kształt już bardzo zależą od przyjętej koncepcji prawa karnego oraz paradygmatu w kryminologii. Zostaną omówione najważniejsze zmienne i zagadnienia, wokół których można budować różny poziom zależności pomiędzy wiedzą kryminologiczną a konstruowaniem przepisów prawa karnego, takie jak motywacja, etiologia, osoba sprawcy (osobowość, płeć), relacja między rodzicem i dzieckiem, ale również rodzicielstwo samo w sobie, pozycja dziecka.
10.30 – 12.00	Sala nr 273 III.5 Fenomenologia – ujęcie kryminologiczne Prowadzący sesję: dr Paweł Ostaszewski
	1. Zabójstwa w Polsce z perspektywy kryminologicznej. Skala zjawiska, dynamika i trendy – dr Ewa Habzda-Siwiek Wystąpienie ma na celu przedstawienie aktualnego stanu badań kryminologicznych nad zabójstwami w Polsce. Syntetyczne omówienie danych z oficjalnych statystyk kryminalnych z okresu ostatnich dwóch dekad stanowi punkt wyjścia do interpretacji trendów oraz wskazania dylematów metodologicznych związanych z badaniami nad zabójstwami. Zagadnienia te zostaną zilustrowane wstępnymi wynikami badań aktowych realizowanych w sądach okręgowych Krakowa i Katowic. W podsumowaniu przedstawione zostaną perspektywy i kierunki dalszych badań, w szczególności dotyczące charakterystyki sprawców i ofiar zabójstw. 2. Złodziej i kara. Analiza stosowanej na przestrzeni lat polityki karnej wobec sprawców kradzieży – mgr Joanna Klimczak Kradzież zdaje się być tak pospolitym przestępstwem, że wręcz wydaje się być nieodłącznym elementem życia w jakiegokolwiek społeczeństwie. Niestrudzenie jednak szukano od lat skutecznej kary, która by odstraszyła potencjalnego złodzieja. Jeśliby przyjąć, że kara w jednej ze swoich funkcji ma sprawić aby skazany nie popełnił danego czynu kolejny raz, to patrząc na skalę popełnianych kradzieży, można by uznać, że jest to przykład klęski każdej polityki karnej. Interesujące zdaje się zatem pytanie – jak wygląda historia stosowanych kar za kradzieże? W moim referacie przedstawię historyczny obraz karania sprawców kradzieży, czyli to jak ewoluował sposób reakcji na to przestępstwo – od drakońskich kar cielesnych, po kary pieniężne. Następnie przedstawię analizę polityki karnej wobec sprawców kradzieży na przykładzie polskich kodeksów karnych. Na podstawie dostępnych statystyk odtworzę skalę popełnianych kradzieży w odniesieniu do stosowanej polityki karnej w danym okresie. Na koniec, odniosę się do aktualnych zmian w kodeksie karnym, które dotyczą karania sprawców kradzieży. Jak analiza dotychczasowych praktyk ma się do bieżących pomysłów i problemów w zakresie przestępczości kradzieży w Polsce? 3. Reakcja na przestępstwo niealimentacji. W poszukiwaniu surowości i skuteczności – dr Paweł Ostaszewski Jak skłonić osobę zobowiązaną do płacenia alimentów, aby wypełniała ten obowiązek? Jaka jest wystarczająca i sprawiedliwa reakcja na unikanie tych zobowiązań? W Polsce nie płacenie alimentów jest przestępstwem, od nowelizacji Kodeksu karnego z 23 marca 2017 r. osądzanym bardzo często i stosunkowo surowo. Szczegółowa analiza wpływu zmiany treści przepisu art. 209 k.k. na liczbę rejestrowanych przestępstw oraz rodzaje decyzji podejmowanych przez prokuratury i sądy ukazuje wiele problemów i wyzwań polskiego wymiaru sprawiedliwości. Od roku 2017 obserwujemy ogromny wzrost liczby tych przestępstw, a skazanym wymierzane są głównie dosyć surowe kary ograniczenia i pozbawienia wolności. Rodzi to wiele istotnych pytań: o możliwości przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym za pomocą prawa karnego, o cel kar kryminalnych, o efektywność wymiaru sprawiedliwości oraz o społeczne poparcie i uzasadnienie zwiększania surowości karania.

	4. <i>Handel ludźmi dawniej i dziś – analiza porównawcza</i> – mgr Teofil Pietroń Wystąpienie to będzie prezentacją wyników badań skoncentrowanych na etiologii oraz fenomenologii kryminologicznej w oparciu o źródła zaczerpnięte z historiografii, a dotyczące zagadnienia handlu ludźmi. Zbadane zostały zarówno dzieje starożytnej Grecji jak i Rzymu oraz obu Ameryk w epoce kolonialnej, a zebrane informacje zestawiono z danymi o współczesnym handlu ludźmi. Poza podobieństwami w strukturach handlarzy oraz specyfice rynku niewolników wskazane zostały także filozoficzne próby racjonalizacji tego procederu przez filozofów starożytnych oraz nowożytnych.
IV SESJA PANELOWA	
12.30 – 14.00	Sala Lustrzana IV.1 <i>Bezpieczeństwo wewnętrzne i zewnętrzne państwa</i> Prowadzący sesję: prof. dr hab. Wiesław Pływaczewski
	1. <i>Ekokryminologia – bilans dotychczasowego dorobku badawczego i nowe wyzwania dla nauki kryminologii oraz praktyki organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości</i> – prof. dr hab. Wiesław Pływaczewski Bezsprzecznie perspektywicznym obszarem zainteresowań badawczych kryminologii jest problematyka ochrony środowiska. Potwierdzeniem tych zainteresowań są pojawiające się coraz częściej w literaturze kryminologicznej nowe pojęcia, takie m.in. jak ekokryminologia, czy też ekoprzestępstwo. Według autora zgłoszonego wystąpienia pojęciem ekokryminologii (kryminologii środowiska, kryminologii środowiskowa) należy rozumieć problematykę destrukcyjnego wpływu człowieka na środowisko naturalne. W szczególności w obszarze zainteresowania tego kierunku badawczego pozostaje przestępczość oraz inne zachowania patologiczne, a także problematyka partycypacji państw, rządów, korporacji międzynarodowych i poszczególnych społeczności w generowaniu szkód środowiskowych. Główne zainteresowania kryminologii środowiska koncentrują się wokół problematyki skuteczności działań organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości, postrzeganych z perspektywy zagrożeń ekologicznych. Szczególnym przypadkiem zainteresowań proekologicznych w obszarze kryminologii jest tzw. zielona kryminologia (green criminology). Nie ulega wątpliwości, że kierunek ten znacząco poszerza spektrum zainteresowań badawczych ekokryminologii, wzbogacając dotychczasowy stan wiedzy o nowe zagadnienia, m.in. związane z odpowiedzialnością międzynarodowych podmiotów gospodarczych za szkody środowiskowe. Do nich należy zaliczyć przestępczość związaną z zanieczyszczaniem wody, ziemi i powietrza, w tym zorganizowany handel odpadami oraz toksyczną żywnością. Nie mniej istotnym obszarem zainteresowań tego kierunku jest również działalność organizacji pozarządowych i ich rola w identyfikowaniu oraz ujawnianiu zagrożeń cywilizacyjnych o podłożu środowiskowym. W odróżnieniu od ekokryminologii jej zielona opcja wyznacza szersze ramy odpowiedzialności, wykraczające niejednokrotnie poza normatywne granice określone prawem karnym. W zainteresowaniu obu prezentowanych kierunków kryminologicznych pozostaje problematyka ochrony dzikich gatunków fauny i flory, ujmowana jako ochrona światowego dziedzictwa przyrodniczego. Skala ujawnianych zagrożeń dotyczących środowiska, na tle przedstawionej definicji ekokryminologii, każe przedstawicielom nauki kryminologii oraz praktyki prawa karnego podejmować nowe wyzwania, które mogą przyczynić się do ograniczenia zjawisk patologicznych godzących w światowe dziedzictwo naturalne i przyrodnicze. 2. <i>Kontrola społeczna nielegalnego obrotu dziką fauną i florą w Polsce</i> – dr Edyta Drzazga Głównym celem wystąpienia jest zaprezentowanie wyników badań jakościowych na temat kontroli społecznej nielegalnego obrotu dziką fauną i florą w Polsce. Istnieje wiele przesłanek, dla których to zagadnienie zasługuje na zainteresowanie ze strony badaczy. Jest to problem społeczny o dużym zasięgu, rosnącej skali i poważnych, zróżnicowanych konsekwencjach. Odkąd Polska przystąpiła do Unii Europejskiej stała się częścią drugiego co do wielkości po USA rynku zbytu dla żywych okazów zwierząt chronionych przepisami Konwencji Waszyngtońskiej. Ponadto jest krajem tranzytowym dla znacznej liczby okazów (żywych roślin i zwierząt, lub produktów od nich pochodzących) przeznaczonych dla

odbiorców w Europie Zachodniej, ze względu na wschodnią granicę Polski - stanowiącą jedną z najdłuższych granic UE i jednocześnie - pierwszą na drodze nielegalnego obrotu dziką fauną i florą. Skuteczność międzynarodowych działań, mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku i jego globalnym konsekwencjom, jest silnie uzależniona od efektywności czynności podejmowanych przez poszczególne kraje będące eksporterami lub importerami ginących i zagrożonych wyginięciem gatunków. Dlatego tak istotne jest podnoszenie jakości kontroli społecznej tego zjawiska także w Polsce.

Uwzględniając powyższe, głównym problemem badawczym jest próba odpowiedzi na pytanie główne: jaki jest stan kontroli społecznej nielegalnego obrotu dziką fauną i florą w Polsce? Problem ten rozpatrywany jest po pierwsze, w odniesieniu do istniejących regulacji prawnych, tj. krajowych i międzynarodowych w omawianym obszarze. Po drugie, w odniesieniu do postulatów sformułowanych przez przedstawicieli tzw. zielonej kryminologii, tj. przy zwróceniu szczególnej uwagi na zintegrowane podejście do przeciwdziałania temu zjawisku. To podejście oparte jest na osiągnięciach tradycyjnej kryminologii i najnowszych badaniach poświęconych skutecznym sposobom kontroli zjawiska. W celu uzyskania odpowiedzi na powyższe pytania przeprowadzono badania jakościowe w formie wywiadów pogłębionych (IDI) z ekspertami w dziedzinie kontroli zjawiska, m.in. z przedstawicielami służby celno-skarbowej, funkcjonariuszami Policji będący koordynatorami ds. CITES, przedstawicielami Departamentu Cel Ministerstwa Finansów, Państwowej Rady Ochrony Środowiska, reprezentantami Państwowego Towarzystwa Ochrony Przyrody „Salamandra” oraz WWF Polska.

3. Kryminologia a nauki o bezpieczeństwie – mgr Michał Powszedniak

Przedmiotem swojego wystąpienia pragnę uczynić zagadnienie związków kryminologii z naukami o bezpieczeństwie. Nie budzi wszak wątpliwości, że kryminologia jako nauka interdyscyplinarna korzysta z dorobku wielu innych nauk. Związki kryminologii z socjologią, psychologią, prawem są oczywiste. Warto jednak zastanowić się nad związkami kryminologii z nowopowstałymi naukami społecznymi, które wyłoniły się z jednej strony wraz z dynamicznym rozwojem społeczeństwa, a z drugiej – wraz z przyrostem coraz bardziej specjalistycznej wiedzy o tym społeczeństwie.

Poszukiwanie elementów wspólnych pomiędzy kryminologią a naukami o bezpieczeństwie może odbywać się na wielu płaszczyznach.

Po pierwsze, może to być płaszczyzna przedmiotu badań. Wskazać należy, że we współczesnej kryminologii, oprócz zagadnień związanych z przestępstwem, przestępczością i przestępcą, zwraca się również uwagę na problematykę szeroko rozumianego bezpieczeństwa. W naukach o bezpieczeństwie przedmiotowe zjawisko przestało zaś być rozumiane w sposób jednowymiarowy. Nie odnosi się ono już wyłącznie do państw i nie nadaje mu się charakteru wyłącznie militarnego. Bezpieczeństwo stało się bowiem atrybutem wielu podmiotów, w tym np. jednostek, przedmiotowo obejmując całą gamę zagrożeń. Te jak wiadomo występować mogą w różnych obszarach życia społecznego.

Kolejną wspólną płaszczyzną mogłaby być płaszczyzna metodologiczna. Wprawdzie kryminologia nie wypracowała własnych metod i technik badawczych, to korzysta jednak z szeregu metod charakterystycznych dla wszystkich nauk społecznych. Podobnie rzecz ma się z naukami o bezpieczeństwie. W konsekwencji prowadzić to może do sytuacji, w której tak kryminologia, jak i nauki o bezpieczeństwie korzystałyby z tożsamyh metod badawczych.

Wskazane powyżej zagadnienia wymagają jednakże dokładniejszego omówienia, co też pragnę uczynić w swoim wystąpieniu.

4. Terroryzm lotniczy – wczoraj, dziś i jutro – mgr Tomasz Berdzik

Realizacja zamachu z wykorzystaniem samolotu oraz infrastruktury portu lotniczego polegającej na przeprowadzeniu tego rodzaju czynu przestępczego uwarunkowana jest przez szereg zróżnicowanych czynników składających się na modus operandi terrorysty.

W ciągu ostatnich siedemdziesięciu lat możemy odnotować znaczny rozwój jednej z najpopularniejszych gałęzi transportu – lotnictwa cywilnego. Wzrost liczby pasażerów, migracja ludności i upowszechnienie komunikacji lotniczej jako doskonałej alternatywy względem tradycyjnych form przemieszczania się nie pozostają obojętne wobec działalności organizacji terrorystycznych.

Zagadnienia dotyczące omawianego zjawiska stanowią złożoną problematykę, która ulega ewolucji w oparciu o upływ czasu, postęp technologiczny oraz inne determinanty.

	Celem wystąpienia jest ukazanie kluczowych przemian jakie nastąpiły w ciągu ostatnich siedemdziesięciu lat, polemika z najczęściej powielanymi mitami i skonfrontowanie ich ze stanem faktycznym w oparciu o specjalistyczną literaturę naukową. W referacie ukazana zostanie także tematyka dotycząca uprowadzenia samolotów należących do polskich linii lotniczych LOT w okresie Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Ponadto prelegent koncentruje się na skutkach ekonomicznych jakie implikowane są poprzez czyny o charakterze terrorystycznym i ich wpływ na gospodarkę, proces tworzenia prawa oraz procedury bezpieczeństwa obywateli. Zaprezentowane zostaną także własne wnioski i spostrzeżenia dotyczące przyszłości aktów terrorystycznych z wykorzystaniem statku powietrznego. Autor kieruje swoje wystąpienie do osób zainteresowanych poszerzeniem swojej wiedzy w materii dotyczącej bezpieczeństwa komunikacyjnego, kryminologii oraz uwarunkowań wiktymologicznych. 5. Rola niemieckiej prokuratury w procesie karnoprawnej kontroli przestępczości – mgr Dominik Wzorek Wychodząc z założeń o tym, że przestępstwo i przestępczość są konstruktami społecznymi, uznać należy, że przedmiotem badań kryminologicznych winny być procesy rządzące konstruowaniem przestępczości. To powoduje, że właśnie funkcjonowanie szeroko pojętego wymiaru sprawiedliwości, a zwłaszcza sądownictwa stało się przedmiotem rozważań kryminologów z nurtu radykalnego, a w szczególności w obrębie tzw. teorii naznaczania społecznego. Przyjęcie bowiem interakcjonistycznej wizji społeczeństwa, a w konsekwencji przestępstwa, przeniosło zainteresowanie badaczy z genezy zachowań przestępnych na kwestię funkcjonowania kontroli społecznej, zwłaszcza tej formalnej. Sądownictwo, jako element sformalizowanej kontroli społecznej dzierżonej w rękach władzy państwowej stało się naturalnym przedmiotem badań, a w konsekwencji i krytyki. Warto jednakże zwrócić uwagę, iż stosowanie prawa przez sądy, a tym samym nadawanie znaczenia „przestępstwa” niektórym zachowaniom w toku społecznej interpretacji zdarzeń nie jest zawieszone w próżni, a zależy od działalności innych agend sformalizowanej kontroli społecznej. Swoją rolę ma tutaj do odegrania zwłaszcza prokuratura. W przeprowadzonym przeze mnie projekcie badawczym skupiłem się na analizie niemieckiej prokuratury, traktując ją jako element szeroko pojętego wymiaru sprawiedliwości. Pochylenie się nad rolą właśnie niemieckiej prokuratury, podyktowane było faktem, że dysponuje ona szerokim wachlarzem instytucji oportunistycznych, poprzez które oddziaływać może na dystrybuowanie znaczeniami „przestępczości” wobec określonych zachowań, jak i sprawców. W konsekwencji pozwala to ukazać płynące z tych instytucji możliwości wpływania na obraz przestępczości przez samo stosowanie prawa. Aby wskazać możliwości wpływania prokuratury na proces kontroli przestępczości, przeanalizowane zostały regulacje dotyczące możliwości zakończenia postępowania przygotowawczego, mimo zaistnienia uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa, poprzez jego umorzenie, bez poddawania sprawy pod ocenę sądu. Przy pomocy danych uzyskanych ze Statistisches Bundesamt o sposobach zakończenia postępowań karnych na etapie postępowania przygotowawczego wskazane zostały główne tendencje w działalności prokuratury. Wskazane są przede wszystkim praktyki związane ze stosowaniem wszelkich oportunistycznych instytucji, które w istocie prowadzą do niepoddania zachowań sprawców interpretacji sądowej, a więc możliwości uznania ich za przestępstwa.
12.30 – 14.00	Sala im. Kołłątaja IV.2 Mediacja w Polsce Prowadząca sesję: dr Beata Czarnecka-Działuk
	1. Sprawiedliwość naprawcza dla nieletnich? – dr Beata Czarnecka-Działuk Znak zapytania w tytule odzwierciedla rozdzwiek pomiędzy rosnącym docenianiem i promowaniem podejścia do i metod reagowania na przestępczość nieletnich związanych z ideą sprawiedliwości naprawczej, a nie wykorzystywaniem w praktyce ich potencjału. Chodzi zwłaszcza o uczenie brania odpowiedzialności za własne czyny,

	naprawiania następstw naruszania norm i stosunków społecznych, uwrażliwiania na sytuację pokrzywdzonych i zabezpieczania ich praw. Przedstawione zostaną międzynarodowe zalecenia i standardy, wypracowane na podstawie badań porównawczych. Omówiony zostanie w szczególności Europejski model sprawiedliwości naprawczej wobec nieletnich. Jego zalecenia zostaną odniesione do sytuacji w naszym kraju, zwłaszcza wobec projektowanych zmian w zasadach odpowiedzialności nieletnich. 2. Korzyści z mediacji w sprawach karnych – mgr Magdalena Kloze Mediacja to próba doprowadzenia do ugodowego, satysfakcjonującego obie strony rozwiązania konfliktu karnego na drodze dobrowolnych negocjacji prowadzonych przy udziale trzeciej osoby, neutralnej wobec stron i ich konfliktu, czyli mediatora, który wspiera przebieg negocjacji, łagodzi powstające napięcia i pomaga - nie narzucając jednak żadnego rozwiązania - w wypracowaniu porozumienia (prof. dr hab. Ewa Bieńkowska). Postępowanie mediacyjne z wielu powodów jest dobrą alternatywą dla postępowania sądowego: – w sądzie rozpoznanie sprawy ma charakter wertykalny, w czasie mediacji – horyzontalny, – sąd skierowany jest na przeszłość, mediacja na przyszłość, – sąd uwzględnia przy wyroku tylko kwestie istotne, mediacja pozwala na uwzględnienie wszystkich okoliczności, – w procesie karnym chodzi o winę i karę, w sprawiedliwości naprawczej o naruszenie i zobowiązanie. Postępowanie mediacyjne daje stronom możliwość współdecydowania w swojej sprawie. Pozwala poznać i zrozumieć stanowisko drugiej strony. Ułatwia wzajemne relacje między pokrzywdzonym a sprawcą przestępstwa po popełnieniu przestępstwa i umożliwia wspólne funkcjonowanie w społeczeństwie bez poczucia krzywdy czy zagrożenia. Pozytywnymi aspektami w procesie mediacji jest wypracowanie przez strony przy udziale mediatora satysfakcjonującej ugody, a przede wszystkim uzyskanie szybkiego naprawienia szkody i zadośćuczynienia dla pokrzywdzonego za doznaną krzywdę od sprawcy przestępstwa z pominięciem prowadzenia postępowania egzekucyjnego. 3. Postępowanie mediacyjne w sprawach o przemoc domową w latach 2006-2018 (okręg sądowy Warszawski i Warszawsko-Praski) – mgr Daniel Przygoda Przedmiotem wystąpienia i artykułu jest analiza praktyki przeprowadzania postępowania mediacyjnego w przypadkach spraw dotyczących stosowania przemocy domowej, której dokonałem w oparciu o badania aktowe losowo wybranych 186 spraw karnych rozstrzyganych w latach 2006-2018 w okręgach sądowych Warszawskim i Warszawsko-Praskim. W ramach uzyskanego upoważnienia do przetwarzania danych osobowych w części jawnej akt sprawy analizie poddałem postępowania karne dotyczące sprawców, którym postawiony został zarzut popełnienia przestępstwa z art. 207 § 1 KK. W pierwszej fazie badań przeanalizowałem sprawozdania statystyczne Ministerstwa Sprawiedliwości dotyczące postępowań mediacyjnych prowadzonych w latach 2006-2018 w sądach rejonowych i okręgowych, celem określenia częstotliwości prowadzenia postępowań mediacyjnych w poszczególnych latach i doboru odpowiedniej próby poszczególnych lat dla uzyskania możliwie dokładnej reprezentatywności. Badania akt sądowych przeprowadzono w oparciu o przygotowany do tego celu autorski kwestionariusz badawczy.
12.30 – 14.00	Sala im. Staszica IV.3 Przestępstwa seksualne – wiktymizacja i przeciwdziałanie Prowadząca sesję: dr Barbara Błońska
	1. Wiek zgody a skuteczne przeciwdziałanie przestępczości seksualnej – wyniki badań aktowych – dr Małgorzata Dziewanowska Celem wystąpienia jest zaprezentowanie wyników badań aktowych dotyczących przestępstwa określonego w artykule 200 paragraf 1 kodeksu karnego, w kontekście wieku zgody w Polsce i na świecie. Temat jest nie tylko ciekawy ze względu na ostatnią nowelizację kodeksu karnego czy debatę dotyczącą karania osób wykorzystujących seksualnie dzieci, ale również z perspektywy osób młodych, wchodzących w relacje seksualne ze swoimi rówieśnikami - szczególnie gdy takie zachowania wypełniają

znamiona przestępstwa. Autorka postara się zaprezentować wyniki badań własnych i zachęcić do dyskusji o możliwościach zmiany istniejącej regulacji, z uwzględnieniem doświadczeń innych państw.

Analiza przepisu i jego funkcjonowania w praktyce, zostanie uzupełniona o analizę kryminologiczną zjawiska wczesnego rozpoczynania współżycia płciowego, a także wykonywania innych czynności seksualnych w kontekście współczesnego rozumienia ludzkiej seksualności. Autorka postara się pokazać dlaczego podniesienie wieku zgody do 16 roku życia nie będzie służyło zwiększeniu ochrony osób małoletnich przed wykorzystywaniem seksualnym i wskaże, jakie warunki powinny być spełnione, ale taki zabieg można było uznać za skuteczny i potrzebny.

Ochrona dzieci przed przemocą i wykorzystywaniem seksualnym jest bardzo istotnym elementem prawa karnego i zasługuje na dogłębne zbadanie i poddanie szerokiej dyskusji, uwzględniającej nie tylko perspektywę penalną, ale także edukacyjną, wychowawczą czy też ochronną, rozumianą jako zabezpieczającą interesy wszystkich osób małoletnich, zarówno pokrzywdzonych jak i sprawców. Warto więc uwzględnić w dyskusji nie tylko element surowego karania, ale także przyjrzeć się temu, jakim celom powinno służyć prawo karne i czy są one obecnie w pełni przez nie realizowane.

2. Kryminologiczny obraz pedofilii – Mateusz Bąk

W proponowanym wystąpieniu zostanie przedstawiony kryminologiczny obraz przestępstw stypizowanych w art. 200 § 1-4 kodeksu karnego. Najpierw zostanie przedstawiony medyczny (seksuologia) punkt widzenia zachowań określanych mianem dewiacji lub zaburzeń, które polegają na dopuszczaniu się wykorzystania seksualnego dziecka. Zostanie określone które zachowania wypełniające znamiona z art. 200 § 1-4 kodeksu karnego nie odpowiadają medycznemu charakterowi pedofilii. W dalszym ciągu skonfrontowane zostanie medyczne pojęcie pedofilii z jego normatywnym kształtem a obrazem wynikającym z prowadzonych badań akt sądowych a także na podstawie już opublikowanych badań innych autorów.

Kryminologiczny obraz pedofilii na podstawie badań akt sądowych będzie obejmował analizę:

1) czynników kryminogennych związanych z właściwościami osobistymi, jak:

- a) wiek i płeć,
- b) wykształcenie,
- c) zaburzenia psychiczne, alkoholizm i inne uzależnienia,
- d) dotychczasową karalność.

2) czynników kryminogennych związanych ze środowiskiem:

- a) struktura rodziny,
- b) praca zarobkowa i wykształcenie,
- c) alkoholizm i inne zaburzenia wśród najbliższych.

3) czynniki związane z osobą pokrzywdzonego:

- a) znajomość ze sprawcą,
- b) przyczynienie się,
- c) wiek i płeć,
- d) uprzednie doświadczenie seksualne.

4) danych związane z postępowaniem karnym:

- a) określenie osoby, która złożyła zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa,
- b) zastosowanie środka zapobiegawczego,
- c) stwierdzenie medyczne pedofilii,

d) wymiar kary i środków karnych,

e) kwalifikację prawną czynu.

2. *Obraz kryminologiczny przestępstwa wykorzystania seksualnego dziecka* – dr Barbara Błońska

Przestępczość seksualna skierowana przeciwko dzieciom budzi silne emocje społeczne - jej sprawcy łamią jedną z podstawowych norm traktowania dzieci, nie są akceptowani nawet w środowisku przestępczym. Z tych właśnie względów przestępstwa na tle pedofilnym stają się bardzo często przedmiotem paniki moralnej, skierowanej - zazwyczaj zupełnie nietrafnie - przeciwko kolejnym grupom społecznym. Mechanizm paniki moralnej wymusza na ustawodawcy konkretne rozwiązania prawne, które bardziej są odpowiedzią na lęki rodziców i opiekunów niż na potrzeby racjonalnej polityki karnej. Ta ostatnia powinna być projektowana po rozpoznaniu i uwzględnieniu rzeczywistego obrazu kryminologicznego przestępstwa seksualnego wykorzystania dziecka. Wiele dotychczasowych badań wskazuje bowiem na to, że dziecko bardzo często pada ofiarą osób mu znanych, z jego najbliższego otoczenia, a działania sprawcy nie zawsze podejmowane są na tle zaburzeń seksualnych o charakterze parafilii. Rejestry sprawców przestępstw seksualnych oraz inne formy dożywotniej stygmatyzacji sprawców – ani, oczywiście, zaostrenie kar - nie są najlepszym sposobem eliminowania przestępczości seksualnej. Po raz kolejny okazuje się, że w praktyce sprawdzają się lepiej te formy zapobiegania wykorzystaniu seksualnemu dzieci, które nie mają zbyt wielu związków z prawem karnym.

3. *Przesłuchanie małoletniego pokrzywdzonego w sprawach o przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności w trybie art. 185 a k.p.k. w kontekście zjawiska wiktylizacji wtórnej* – dr Justyna Żylińska

Konsekwencje naruszenia takich dóbr jak wolność seksualna i obyczajność towarzyszą ofierze przez całe życie. Ten rodzaj skrzywdzenia jest dla każdej osoby, a w szczególności dla dziecka, wysoce traumatyczny. Dlatego też unormowania procesowe regulujące uczestnictwo małoletniego w procesie karnym, zwłaszcza odnoszące się do jego przesłuchania, powinny być ukształtowane tak by nie powodować wiktylizacji wtórnej. Przedmiotem wystąpienia będą rozważania dotyczące art. 185a k.p.k., normującego przesłuchanie małoletniego pokrzywdzonego, który w chwili przesłuchania nie ukończył 15 lat, w tego rodzaju sprawach. W szczególności odpowiedź na następujące pytania: Czy unormowanie to spełnia swoją rolę i chroni przed wiktylizacją wtórną? oraz Jak w praktyce karno-procesowej wygląda realizacja tego rodzaju czynności?

4. *Wtórna wiktylizacja jatrogenna ofiar przestępstw seksualnych – analiza autorskich badań* – mgr Karolina Zajdel

Wielokrotnie mówiąc o zainteresowaniach zakorzenionych w wiktymologii można spotkać się ze stwierdzeniami, że wiktymologia wciąż zgłasza wiele potrzeb, jest ważna, ale jest nauką trudną, wymagającą wiele pracy i poświęcenia, zwłaszcza w zakresie pomocy ofiarom przestępstw oraz ich readaptacji społecznej.

Jednym z takich obszarów, który swoim zainteresowaniem oraz wsparciem powinien objąć ofiary przestępstw jest medycyna. Niestety w rozważaniach nad wtórną wiktylizacją bardzo niewiele miejsca poświęca się temu obszarowi wtórnej wiktylizacji, a przecież jest sprawą oczywistą, że ofiary przestępstw bardzo często szukają pomocy medycznej, a placówki medyczne zobowiązane do pomocy współpracują z organami ścigania, a tym samym mogą przyczyniać się do powstawania wtórnego pokrzywdzenia. Wiktymologia jako dziedzina, która posiada wiedzę w zakresie ofiar przestępstw, ich potrzeb i oczekiwań oraz współpracująca z innymi dyscyplinami i silnie zakorzeniona w prawie - ma medycynie wiele do zaoferowania. Jednakże, aby stało się to możliwe konieczne jest uświadomienie skali problemu i skonfrontowanie go z realnymi potrzebami w tym zakresie. Dopiero ta analiza może być przyczynkiem do dalszych badań, formułowania rozwiązań i potrzebnych działań. Nie mniej jednak wiadomo już dziś, że problem ten jest bardzo złożony, skomplikowany i wielowątkowy, co nie oznacza jednak, że niemożliwy do zdiagnozowania i wyleczenia. Podobnie jak medycyna zna „przypadki beznadziejne” tak być może i wiktymologii przychodzi mierzyć się z takimi.

Mając na względzie omawianą tematykę autorka pragnie przedstawić wyniki badań dotyczących wiedzy personelu medycznego na temat postępowania wobec pacjenta-ofiary przestępstwa na tle seksualnym, jakości, postaw, skali wtórnej wiktylizacji oraz potrzeb zgłaszanych w omawianej problematyce, zestawiając je z analizą oddziaływania doświadczeń traumatycznych na personel medyczny, wprowadzając w jej autorskie pojęcie wtórnej wiktylizacji jatrogennej, tegoż znanego wszystkim

	źródła wiktylizacji, jednakże dotąd pomijanego w rozważaniach nad minimalizowaniem negatywnych następstw przestępczości, w walce o godność, readaptację i prawa ofiar.
12.30 – 14.00	Sala Multimedialna IV.4 Kryminologia – od teorii do praktyki Prowadzący sesję: prof. dr hab. Jan Widacki
	1. Trudności w pracy penitencjarnej w opinii funkcjonariuszy Służby Więziennej – dr Katarzyna Lenart-Kłoś Ten temat podejmuje cele, jakie funkcjonariusze stawiają sobie do osiągnięcia w SW, czynniki, które w ich opinii stanowią podstawę kariery w tej formacji, wpływ wykonywanej pracy na życie prywatne, kwestie niepożądanych zachowań ze strony więźniów. Powyższe zagadnienia zostaną przedstawione na podstawie moich badań przeprowadzonych wśród wychowawców i funkcjonariuszy działu ochrony, czyli funkcjonariuszy pracujących w bezpośrednim kontakcie z osobami pozbawionymi wolności. Próba badawcza składała się z 475 osób (analizie poddałam 459 ankiet), badania zrealizowane za pomocą ankiety audytoryjnej w ośrodkach szkoleń SW (Kule i Kalisz). Wyniki uzyskane z pytań zamkniętych zostaną dopełnione swobodnymi wypowiedziami funkcjonariuszy. 2. Izolacja więzienna jako sytuacja kryzysowa na przykładzie skazanych na 25 lat pozbawienia wolności – dr Milena Miałkowska-Kozaryna, dr Kamil Miszewski Głównym celem przeprowadzonych badań było sprawdzenie, czy osoby odbywające karę 25 lat pozbawienia wolności przeżywają swoisty kryzys psychologiczny. W Polsce brakuje aktualnych doniesień na temat funkcjonowania (w tym psychicznego) osób pozbawionych wolności. Dysponujemy jedynie danymi z lat 70 XX wieku (Waligóra, 1974) albo bazujemy na danych zagranicznych (Clemmer, 1940; Sykse, 1958; Rector, 1982). Prezentowanym badaniem objęto 124 skazanych na 25 lat pozbawienia wolności. Wypełniali oni baterię testów, w skład której wchodził autorski test do badania izolacji więziennej jako sytuacji stresowej, kwestionariusz do badania lęku-cechy i lęku-stanu (STAI), Skala Sprężystości Psychiczej (w adaptacji Kaczmarka) oraz kwestionariusz do Oceny Zdrowia Psychicznego wg Goldberga (GHQ). Wykazano, iż postrzeganie izolacji więziennej jako sytuacji stresowej istotnie koreluje z lękiem oraz oceną zdrowia psychicznego. Nie wykazano natomiast istotnych współzależności ze sprężystością psychologiczną (koherencją). Przeprowadzone badanie potwierdza tezę Clemmery (1940), że wraz z długością odbywania kary pozbawienia wolności pogarsza się funkcjonowanie psychiczne skazanych. 3. Pionierzy kryminologii pozytywistycznej w Polsce – prof. dr hab. Jan Widacki Pozytywizm na wiele lat ukształtował paradygmat kryminologii. Określały go ogólne założenia pozytywizmu (w szczególności determinizm, ewolucjonizm, demarkacja nauki od nie-nauki, w tym metafizyki, empiryczna weryfikowalność teorii itd.). Za początek kryminologii pozytywistycznej zwykle uznaje się, choć dalece umownie, datę pierwszego wydania dzieła C. Lombroso "L'omo delinquente..." (1876). Przedstawiona w tej pracy teoria (nawiasem mówiąc ewoluująca przez cały czas życia i aktywności naukowej autora, aż do jego śmierci w 1909) czerpała z wcześniejszych teorii, które łącznie L. Radzinowicz zaliczył do pre-pozytywistycznych. Początków kryminologii w Polsce można doszukiwać się w pracach prawników, szczególnie zajmujących się filozofia prawa karnego (Krzymuski, Rosenblatt) a także medyków sądowych (Wachholz, Piotrowski). Prace kryminologiczne Makarewicza, już w pełni pozytywistyczne (w nurcie socjologicznym) poprzedzały w Polsce spory klasyków z pozytywistami (Krzymuski i jego krytyka pozytywizmu), krytyczna recepcja teorii pre-pozytywistycznych (Resenblatt, Wachholz), a na koniec pełna recepcja pozytywizmu w nurcie socjologicznym (Makarewicz) i multikauzalnym (Wachholz, Rabinowicz). Mimo bliskiego pokrewieństwa filozofii prawa karnego i kryminologii teoretycznej, w końcówce XIX wieku w Polsce zaczęto dostrzegać wyodrębnienie się z prawa karnego nowej nauki, jaką jest kryminologia.

	4. <i>Czas leczy rany? – o granicach faktycznego i prawnie relewantnego pokrzywdzenia zbrodniami międzynarodowymi</i> – mgr Patryk Gacka Celem mojego wystąpienia będzie przeanalizowanie koncepcji „krzywdy międzypokoleniowej” (transgenerational harm) z perspektywy zbrodni międzynarodowych i ich ofiar. W tym celu omówię decyzję Międzynarodowego Trybunału Karnego w sprawie Katangi z lipca 2018 r., w której Trybunał odmówił prawa partycypacji w toczącym się procesie (fazie reparacyjnej) pięciorgu potomkom bezpośrednich ofiar zbrodni popełnionych w Bogoro w 2003 r. Oprócz przedstawienia koncepcji „krzywdy międzypokoleniowej” z perspektywy prawnej i pozaprawnej (m.in. memory and trauma studies), moim zadaniem będzie ponadto wykazanie, iż ww. decyzja, w której Trybunał zastosował linearne podejście do określania, który uszczerbek „odziedziczony” po ofierze bezpośredniej jest istotny, a który nie, jest w dużej mierze wadliwy, przynajmniej z perspektywy teoretycznej. Następnie, niejako w opozycji do poczynionych uwag krytycznych, zaprezentuję argumentację zmierzającą w kierunku przeciwnym, tj. ku konserwatywnej wykładni koncepcji „uszczerbku” (harm), zgodnie z którą temporalny zakres pokrzywdzenia powinien być ograniczony wyłącznie do tych przypadków „międzypokoleniowości”, które cechują się silnym i trudnym do podważenia związkiem przyczynowym pomiędzy ofiarą bezpośrednią a ofiarą pośrednią. We wnioskach końcowych przedstawię natomiast osobistą opinię na temat pożądanego kierunku wykładni i oceny tego skomplikowanego zagadnienia w przyszłości.
12.30 – 14.00	Sala nr 273 IV.5 Przestępczość w cyberprzestrzeni Prowadzący sesję: dr hab. Wojciech Filipkowski, prof. UwB
	1. <i>Zjawisko „kradzieży tożsamości” w internecie – aspekty prawne i kryminologiczne</i>– mgr Karolina Kamińska Celem wystąpienia będzie omówienie „kradzieży tożsamości” jako postępującego zjawiska występującego w internecie . Autorka odpowie na aktualne pytania: W jaki sposób dochodzi do „kradzieży tożsamości” w internecie? Jakie konsekwencje niesie dla pokrzywdzonego popełnione na jego szkodę przestępstwo „kradzieży tożsamości” i jak prawo penalizuje takie zachowania? Zostanie podjęta próba klasyfikacji i identyfikacji zachowań wypełniających znamiona kradzieży tożsamości popełnianej za pośrednictwem internetu w oparciu o analizę stanów faktycznych z wybranych spraw sądowych. Omówiona zostanie linia orzecznicza sądów powszechnych i SN. Autorka wystąpienia skupi się na analizie przestępstwa z art. 191a § 2 kk, jako działaniu polegającym na podszywania się pod inną osobę popełnianego za pośrednictwem internetu. Przedstawione zostaną statystyki uzyskane na indywidualne zapytanie z Komendy Głównej Policji. Wystąpienie zwieńczy podsumowanie, w którym zostaną przedstawione uwagi i postulaty zmiany regulacji prawnych celem zapobiegania zjawisku „kradzieży tożsamości” i wzmocnieniu ochrony tożsamości wśród korzystających z internetu. 2. <i>Cyberprzestrzeń. Refleksje prawne i kryminologiczne</i> – dr Katarzyna Badźmirowska-Masłowska Dynamiczny rozwój technologii informacyjno-komunikacyjnych, istotnie wpływa na wszystkie dziedziny życia ludzkiego, dodając do przestrzeni rzeczywistej jej wirtualny, oparty na odmiennym niż dotychczasowy paradygmacie komunikowania, wymiar, określany w naukach prawnych mianem, cyberprzestrzeni. Pojawiają się problemy definicyjne co do kluczowych pojęć nią obejmowanych, zmienia się też i poszerza model współczesnych zagrożeń, w tym związanych z przestępczością; we współczesnym społeczeństwie, zazwyczaj nazywanym informacyjnym, zwiększa się poziom ryzyka. Przeciwdziałanie negatywnym i coraz mniej uchwytnym zjawiskom o tym charakterze, wymaga międzynarodowego (regionalnego) lub ponadnarodowego podejścia, realizowanego zarówno za pomocą twardego jak i miękkiego prawa. W naukach kryminologicznych pojawiają się nowe koncepcje, tj. cyber-kryminologia (subdyscyplina kryminologii), zwłaszcza z teorią - Space Transition Theory of Cyber Crimes czy kryminologia cyfrowa, poszukujące poszerzenia granic teorii i badań kryminologicznych, łączących sferę off-line z on-line; zastosowanie znajdują też teorie z klasycznych nurtów kryminologicznych (głównie radykalne - np. kryminologia kulturowa). Problematyka ta, wciąż pionierska, wymaga jak się wydaje zasygnalizowania.

3. Model biznesowy cyberoszustwa w ujęciu kryminologicznym – mgr Judyta Kasperkiewicz

Wraz z rozwojem nowych technologii modele biznesowe cyberprzestępców stale ewoluują i aktualnie wyróżnić można trzy podstawowe ich typy. Wzrasta popularność modeli, które odnoszą się do:

- 1) rynku kryptowalut, gdzie cyberprzestępcy nie zamierzają już dokonać kradzieży danych/środków finansowych, ale poprzez zainfekowanie komputera ofiary przejmują moce komputera, które wykorzystują w celu „kopania” kryptowalut;
- 2) internetowe gangi (związki lub grupy przestępcze) działające w obszarze nielegalnych internetowych rynków narkotykowych, hazardowych, usług hackerskich czy innych;
- 3) cyberoszustw korporacyjnych, czyli tych, które skierowane są przeciwko przedsiębiorcom i mają na celu pozyskanie danych lub uzyskanie korzyści majątkowych (np. ransomware).

Pierwszy z typów modeli biznesowych, który aktualnie zyskuje na popularności jest model wykorzystywany przez przestępców działających na rynku kryptowalut. Tacy cyberprzestępcy w swojej działalności nie kierują się jedynie chęcią uzyskania korzyści majątkowej, ale ich działania zmierzają do zainfekowania i infiltracji komputera ofiary w celu instalacji koparki kryptowalut, czyli przejęcia mocy komputera (ang. cryptojacking). Taki cyberoszust planując swoją działalność przestępczą tworzy tym samym swoisty model biznesowy, czyli plan działania zmierzający do generowania dochodu i minimalizowania strat (ryzyka wykrycia). W tym celu cyberoszust ustala:

- czy będzie działał indywidualnie czy we współpracy,
- na czym dokładnie będzie polegała jego działalność,
- jakimi kanałami będzie docierał do potencjalnych ofiar,
- co będzie robił z uzyskanymi nielegalnymi dochodami (podział zysków/ukrycie).

Cyberoszustwa stają się sposobem na życie i prowadzenie działalności dla wielu przestępców, stąd też tworzone są coraz to inne modele biznesowe, które ewoluują wraz z rozwojem nowych technologii. Dla zrozumienia zjawiska cyberprzestępczości, w tym problemu cyberoszustw kluczowym staje się określenie modeli biznesowych tych przestępców i bieżące monitorowanie wszelkich zmian zachodzących w tym zakresie.

4. Kryminologiczna analiza wybranych aspektów cyberprzestępczości – Kaja Skrzypczak

Rozwój telekomunikacji i informatyki w ostatnich latach nazywany jest mianem czwartej rewolucji przemysłowej. Rewolucji tej towarzyszy powstanie społeczeństwa informacyjnego. Według raportu Głównego Urzędu Statystycznego w 2018 r. dostęp do Internetu posiadało około 84% gospodarstw domowych oraz około 96% przedsiębiorstw.

Rozwój cyberprzestrzeni implikuje nowym wyzwaniom dla prawodawstwa krajowego oraz międzynarodowego. Niniejsze rozważania odnoszą się do kwestii charakteru, rozmiaru i tendencji zjawiska cyberprzestępczości oraz konieczności wprowadzania nowych regulacji do prawa karnego.

Zagadnienie budzi kontrowersje już na wstępie, ze względów definicyjnych, to z kolei jest czynnikiem utrudniającym prowadzenie statystyk, które dawałaby dokładny obraz zjawiska. Ze względu na skalę oraz dynamikę zjawiska, niemożliwe staje się szczegółowe omówienie jego rozwoju, jednak można przybliżyć kilka kluczowych cech. Na podstawie raportu CERT w 2018 r. można zaobserwować wzrostową tendencję w liczbie zgłaszanych incydentów, przy czym trzy najczęściej występujące typy to phishing, działanie przy użyciu złośliwego oprogramowania i spam.

Zwiększa się także liczba ataków na urządzenia związane z „Internetem rzeczy”, rośnie liczba złośliwych aplikacji dla urządzeń mobilnych.

Mimo skali problemu pojawia się pytanie przytoczone przez I. Waldena, chodzi o to czy cyberprzestępczość jest „nowym winem bez butelek” czy „starym winem w nowych butelkach”, uściślając, czy konieczne jest wprowadzanie nowych rozwiązań prawnych w celu penalizacji przestępstw powszechnie znanych, a popełnianych w nowych warunkach.

Bez względu na powyższe, pewne jest, że zjawiska cyberprzestępczości nie można bagatelizować bowiem ma coraz większy wpływ na gospodarkę całego świata, szacuje się, że przestępstwa cybernetyczne przynoszą straty na poziomie 600 miliardów dolarów rocznie.

5. Charakterystyka koncepcji predictive policing – dr hab. Wojciech Filipkowski, prof. UwB

Wraz z rozwojem technologii informatycznych oraz zmianami w fenomenie przestępczości poszukuje się nowych sposobów na prowadzenia działań przez organy ścigania. Koncepcja predictive policing stara się wykorzystać osiągnięcia matematyki i właściwości obliczeniowe rozwiązań informatycznych, aby wspierać strategię proaktywne przeciwdziałania zachowaniom przestępczym na poziomie lokalnym, jak i globalnym. Wykorzystywane algorytmy pozwalają na stawianie hipotez w zakresie tego, jaki czyn zabroniony, gdzie i kto go popełni lub kto będzie ofiarą w przyszłości. Predykcja opiera się o różnorodne dane historyczne, które pozwalają wykryć zachodzące między nimi zależności celem przewidzenia ich trendów w najbliższej dającej się przewidzieć przyszłości. Powinno to stanowić podstawę do podjęcia decyzji o wyborze stosownych strategii działania, w tym efektywnej alokacji sił i środków przez organy ścigania.

Jednakże – jak słusznie podnoszą krytycy tej koncepcji – nie jest to „szklana kula”, która wie wszystko, co i gdzie się wydarzy. Powinno to być narzędzie jedynie wspierające procesy decyzyjne zachodzące w organach ścigania. Osoby stosujące powstałe produkty analityczne powinny być świadome ograniczeń z nimi związanych. Mogą one wynikać nie tylko z efektywności samych algorytmów, ale przede wszystkim danych i informacji, na których są one testowane. Ponadto, podnoszone są zarzuty związane ze zbyt dużą ingerencją w prywatność obywateli, gdyż dane i informacje, na podstawie których dokonywane są predykcje, są często danymi osobowymi zbieranymi przez organy ścigania czy inne organy publiczne.

Jest to koncepcja wykorzystująca wiedzę z zakresu prognozowania kryminologicznego, strategii kryminalistycznej, matematyki i informatyki. Jednocześnie nie doczekała się ona do tej pory szerszego zaprezentowania w polskiej literaturze. Wystąpienie stawia sobie za cel przedstawienie samej koncepcji, jej wad i zalet, a także potencjalnych sposobów i obszarów jej implementacji.

Kongres Kryminologiczny został objęty Honorowym Patronatem Rzecznika Praw Obywatelskich, dr. hab. Adama Bodnara.